

Motion till riksdagen 2012/13:Fi13

av **Mikael Damberg m.fl. (S)**
med anledning av prop. 2012/13:100

2013 års ekonomiska vårproposition

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut.....	3
Framtidskontraktet	3
Ekonomiska läget	7
Världsekonomin drar Sverige ur lågkonjunkturen.....	8
Ljusare utsikter för Sverige... ..	15
... men arbetslösheten har bitit sig fast.....	16
Rekryteringsgapet.....	20
Fördelningsanalys.....	22
Förändrad syn på politikens återverkningar.....	25
Kommunal ekonomi	26
Ekonomiskt ramverk	28
Det finanspolitiska ramverket.....	28
Sysselsättningspolitiskt ramverk	28
Investeringsplan.....	30
Uppföljning av de budgetpolitiska målen	31
Regeringens politik fungerar inte	34
Kunskapsresultaten i skolan sjunker.....	34
Färre får chansen att läsa vidare	36
Misslyckad jobbpolitik	37
Andra insatser hade krävts	40
Jobbskapande näringspolitik.....	40
Efterfrågestimulanser.....	40
Jobb och utbildningsplatser	41
Reformer för 2014	43
Aktiv näringspolitik – fler och växande företag	43
Extratjänster.....	52
Mindre klasser	53
Alternativ vårändringsbudget 2013	55
Inför yrkesintroduktionsjobb redan nu	55
Obligatorisk sommarskola	56
Sommargymnasium på folkhögskola.....	57

Fel! Okänt namn på

Naturvetenskapligt/tekniskt basår sommaren 2013	57
Sommarjobb	58
Finansiering.....	58
Appendix 1 – Reformen och Finansiering	60

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen beslutar riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i enlighet med vad som anförs i motionen.

Framtidskontraktet

Vi socialdemokrater vill ha ett samhälle som ger välfärd och möjligheter åt alla. Ett samhälle som undanröjer hinder för människors utveckling och ger alla oavsett uppväxtmiljö möjligheter att nå sin fulla potential. Som bygger på solidaritet, tillit och samarbete. Där vi får en ekonomisk utveckling samtidigt som vi fördelar resurserna så att de kommer alla till del.

Vi tror på politikens möjligheter att förändra och förbättra samhället. Vi vill bygga ett ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbart samhälle där människors livskvalitet ökar utan att det skadar vår gemensamma miljö. Vi vill stimulera en dynamisk tillväxt som samtidigt är hållbar. Dagens tillväxt ska inte ske på bekostnad av framtida generationers möjligheter att leva ett gott liv. Det kräver solidaritet mellan människor, mellan länder och regioner samt mellan generationer.

Vi socialdemokrater har högre ambitioner för Sverige. Då måste vi bryta utvecklingen vi sett de senaste åren med växande arbetslöshet och sjunkande skolresultat. Nu krävs en framtidsinriktad politik som gör Sverige till ett ännu bättre land att leva i.

Det kräver en politik för att skapa fler jobb. Vi ska knäcka arbetslösheten. Att ha ett jobb ger ekonomisk frihet och möjlighet till personlig utveckling för var och en av oss. Att alla bidrar med sitt arbete är avgörande för Sveriges utveckling och för att klara välfärden även i framtiden. Därför är det övergripande målet för vår ekonomiska politik att nå full sysselsättning.

Det kräver investeringar i skola och utbildning. Vi ska vända utvecklingen i den svenska skolan. Vårt mål är att alla elever ska nå kunskapsmålen i grundskolan. Sverige ska konkurrera med kunskap och inte med låga löner. Tillväxt och välfärd förutsätter en hög utbildningsnivå hos alla.

Ökad jämlikhet ger fler jobb och en bättre ekonomisk utveckling. Det ska alltid krävas av den enskilde att denne gör rätt för sig efter bästa förmåga. Men var och en ska också veta att samhället fungerar och möjliggör ett bättre liv för alla.

Det kräver en politik som utvecklar en riktigt bra välfärd. Genom att ge alla likvärdiga möjligheter till utbildning, vård och omsorg skapas också möjligheter till personlig utveckling för alla. Välfärden bidrar till sammanhållning i samhället, ökar jämlikheten och jämställdheten och ger frihet och trygghet för individen. En bra fungerande välfärd är en tillväxtmotor som bidrar till fler jobb.

Inte minst kräver det att vi driver på omställningen för att möta klimatutmaningen. Den omställningen är en långsiktig överlevnadsfråga. Att utveckla mor-

Fel! Okänt namn på

gondagens klimatsmarta lösningar kan samtidigt bli en av konkurrensfördelarna för Sveriges näringsliv i framtiden. Sverige ska, i samverkan med alla världens länder, vända den utveckling som bidrar till global uppvärmning.

Allt detta förutsätter en klok och ansvarsfull ekonomisk politik. Ordning och reda i statsfinanserna är grunden för vår sysselsättningspolitik. Det finanspolitiska ramverket, med överskottsmål och utgiftstak, säkerställer god ordning i de offentliga finanserna. Därigenom skapas en buffert för att möta de utmaningar som de demografiska förändringarna innebär. Ordning och reda i statens finanser har varit en av Sveriges viktigaste konkurrensfördelar. Men denna konkurrensfördel går lätt förlorad om ramverket ignoreras.

Överskottsmålet gör att den offentliga skulden steg för steg betalas av. Det minskar sårbarheten och ökar handlingsutrymmet i den offentliga ekonomin, vilket är centralt eftersom vi socialdemokrater vill driva en aktiv konjunkturpolitik. Utgiftstaken förhindrar att tillfälliga inkomster används till varaktiga utgifter. Valfärden blir mer förutsägbar och trygg. En stark välfärdsekonomi kräver marginaler för påfrestningar.

Vårt mål är arbete åt alla. Kampen mot arbetslösheten är socialdemokraternas viktigaste uppgift.

Nu slår vi fast ett tydligt mål för jobben. Sverige ska mellan 2014 och 2020 öka antalet människor som arbetar och antalet arbetade timmar i ekonomin så mycket att vi når lägst arbetslöshet i EU.

I vårmotionen 2013 tar vi de första stegen för att förverkliga Framtidskontraktet – Socialdemokraternas kontrakt med svenska folket. Redan i höstens budgetmotion kommer vi att föreslå följande:

- ? *Fler jobb i nya och växande företag.* Nya jobb skapas genom att fler företag kan starta, växa och anställa. Vi ska förbättra förutsättningarna för företagen. Möjligheter till innovation och finansiering ska stärkas och villkoren för ett aktivt näringsliv i hela landet ska förbättras. Genom att nå nya marknader kan företagen växa. Vi ska därför stärka exportfrämjandet på tillväxtmarknader, underlätta forstagångsexport och bidra till bildandet av exportorienterade företagsnätverk.
- ? *Mindre klasser.* Varje elev ska ges verkliga förutsättningar att nå sin fulla potential i skolan. Då måste stora klasser bli mindre. Mindre klasser möjliggör en högre kvalitet på undervisningen. Det ger mer tid för lärarna med varje enskild elev och möjliggör att varje elev ges stöd i sin utveckling. Studier visar att mindre klasser leder till bättre skolresultat, större chans att börja högskolan, bättre lön och bättre möjligheter till jobb långt senare i livet.
- ? *90-dagarsgarantin.* Ungdomar ska jobba eller studera – inte vara arbetslösa. Vi ska införa en 90-dagarsgaranti för arbetslösa ungdomar. Alla ungdomar ska ha rätt till jobb, praktik eller utbildning och ha ett ansvar att ta vara på dessa möjligheter för att få ersättning. Vi ska också införa ett utbildningskontrakt för alla unga arbetslösa under 25 år som inte fullgjort sina gymnasiestudier. I höstens budgetmotion kommer vi att presentera vårt första steg i 90-dagarsgarantin.

Fel! Okänt namn på

- ? *Extratjänster.* Arbetslöshet är ett slöseri. Just nu betalar Sverige dyrt för att sysselsätta långtidsarbetslösa inom Fas 3 med uppgifter som inte efterfrågas på den ordinarie arbetsmarknaden. Samtidigt ser vi stora behov av avlastning i välfärden. Vi föreslår Extratjänster i välfärden och ideell sektor där långtidsarbetslösa erbjuds riktiga jobb, till riktig lön med riktiga arbetsuppgifter. Så bryter vi långtidsarbetslösheten, motverkar utslagning och stärker kvaliteten i välfärden.

Men redan här och nu krävs insatser för att bekämpa ungdomsarbetslösheten och stärka Sveriges konkurrenskraft. Vi föreslår följande finansierade insatser under innevarande år:

- ? *Inför yrkesintroduktionsjobb redan nu.* I budgetmotionen för 2013 föreslog vi kraftfulla stimulanser av yrkesintroduktionsjobb. Regeringen valde att förhålla, med hänvisning till samtalen om jobbpakten mellan arbetsmarknadens parter. Parternas överenskommelse gick om intet. I vårpropositionen hade regeringen ytterligare en chans att kliva in och stimulera yrkesintroduktionsjobb för ungdomar. De valde återigen att förhålla. Vi är kritiska till att regeringen av taktiska skäl förhåller statens insatser för yrkesintroduktionsjobb till valåret. Sveriges ungdomar kan inte vänta. Vi föreslår att statens stimulans av yrkesintroduktionsjobben startas redan från halvårsskiftet år 2013.
- ? *Obligatorisk sommarskola.* I juni kommer fler än 12 000 elever att lämna grundskolan utan behörighet för att komma in på något av gymnasieskolans nationella program. Vi har en skyldighet att se till att varje elev får reella möjligheter till fullständiga betyg. Vi föreslår att skolplikten utvidgas till att omfatta upp till fyra veckor av sommarlovet. Den utökade undervisningstiden under sommaren ska enligt vårt förslag gälla de elever i årskurs 9 som inte nått målen under terminen.
- ? *Naturvetenskapligt/tekniskt basår redan sommaren 2013.* Vi ska överbrygga rekryteringsgapet på den svenska arbetsmarknaden. Vi ser på arbetsmarknaden ett behov av ingenjörer, biomedicinska analytiker, receptarier samt grundskollärare och gymnasielärare med ämneskompetens inom matematik och naturvetenskap. Vi föreslår därför fler basårsplatser så att fler får rätt behörighet och att förlägga basårsstudierna med början redan i sommar. Därmed kan studenterna snabbast möjligt slutföra sitt basår och gå vidare till en högskoleutbildning.
- ? *Sommargymnasium på folkhögskola.* Folkhögskolorna ger människor möjlighet att ta en examen motsvarande gymnasieexamen och är för många en väg till arbete eller högre utbildning. Folkhögskolorna fyller en viktig roll i ett Sverige där andelen arbetslösa ungdomar är bland de högsta i Europa. Vi vill ge fler ungdomar som inte avslutat läsårets kurser möjligheten att avsluta sina studier på en folkhögskola redan i sommar.
- ? *Sommarjobb.* Ett sommarjobb är ofta första kontakten med arbetslivet. Flera kommuner genomför särskilda insatser för att erbjuda ungdomar sommarjobb. Ett jobb på sommaren är en möjlighet att knyta kontakter och samla erfarenhet inför framtida jobbsökande. Det är angeläget att fler

Fel! Okänt namn på

unga som anstränger sig för att hitta ett jobb får möjlighet att jobba på sommaren. Vi föreslår att kommuner som erbjuder större möjligheter till sommarjobb ska beviljas ett särskilt stimulansbidrag.

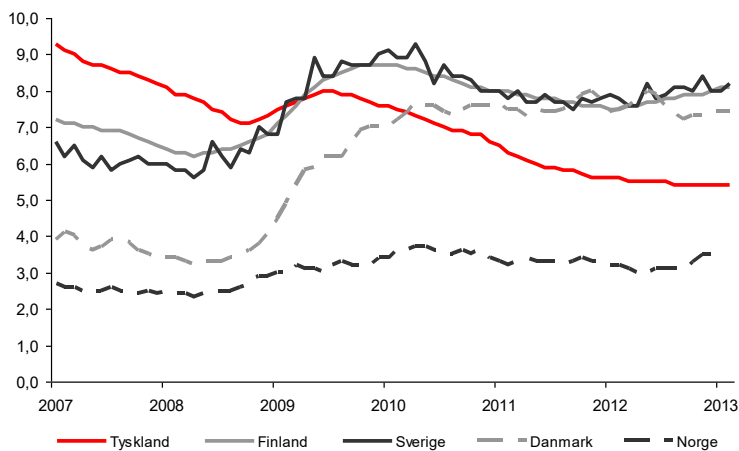
Ekonomiska läget

Det kommer flera mer positiva konjunktursignaler från vår omvärld. Den amerikanska ekonomin har vänt. Bostadspriserna och nybyggnationstakten stiger, och arbetslösheten sjunker. Den ekonomiska situationen är fortsatt ansträngd i flera EU-länder – främst länderna i Medelhavsområdet – men Europa som helhet återhämtar sig stegvis. Det finns tydliga tecken på att utvecklingen kommer att förbättras inte minst i de länder som Sverige har störst handelsutbyte med. Sveriges exportmarknad växer i god takt. Världsekonomin kommer att dra Sverige ut ur lågkonjunkturen.

Samtidigt består den höga arbetslösheten i Sverige. Ungdomsarbetslösheten har bitit sig fast kring 25 procent. Antalet långtidsarbetslösa har nästan tredubblats under de senaste sex åren. Utanförskapet cementeras.

Figur 1: Arbetslöshet i Sverige och viktiga konkurrentländer

Procentenheter, säsongjusterat.

Källa: Eurostat.

Ungefär 400 000 människor är arbetslösa i Sverige. Arbetslösheten är över 8 procent. Det är högre än i de flesta jämförbara länder. Flera länder – våra nordiska grannländer, Tyskland, Österrike, Nederländerna, Belgien och Storbritannien – uppvisar lägre arbetslöshet än Sverige. Arbetslösheten i Sverige är i dag betydligt högre än för sex år sedan. Under samma period har arbetslösheten sjunkit kraftigt i Tyskland.

Rekryteringsgapet består. Samtidigt som arbetslösheten är hög föreligger bristen på rätt utbildad personal inom flera branscher och yrken. Den förda arbetsmarknadspolitiken är inte tillräckligt effektiv och kommer inte att bidra till en kommande konjunkturuppgång.

Misslyckandet inom skolpolitiken – med sjunkande kunskapsresultat under sex år i rad – innebär att många av de ungdomar som går ut i arbetslivet saknar rätt kompetens för att hitta ett jobb. Att vända utvecklingen i skolan är en mycket viktig framtidsfråga för Sverige.

Fel! Okänt namn på

Regeringen minskar antalet högskoleplatser med nästan 20 000 på två år. Men bristen på rätt kompetens minskar inte. Tvärtom. Neddragningen innebär bara att Sveriges förutsättningar på världsmarknaden försvagas. För att dra nytta av det ljusnande läget i vår omvärld krävs en annan politik.

Regeringen har misslyckats med sitt löfte om att bryta arbetslösheten och utanförskapet. Den höga arbetslösheten i Sverige håller tillbaka den ekonomiska utvecklingen och gör att utrymmet för nya ekonomiska reformer begränsas. Detta är en viktig anledning till att exempelvis Konjunkturinstitutet anser att utrymmet för ofinansierade reformer under nästa år är mycket begränsat.

Efter den svenska 1990-talskrisen lade Socialdemokraterna fast det finanspolitiska ramverket – med överskottsmålet, utgiftstaken, det kommunala balanskravet och den sammanhållna budgetprocessen. Det ramverket har tjänat Sverige väl. Ordning och reda i statens finanser är en av Sveriges viktigaste konkurrensfördelar. Nu för regeringen en politik som inte är förenlig med överskottsmålet. Det hotar stabiliteten i svensk ekonomi – och därmed framtida jobb och välfärd.

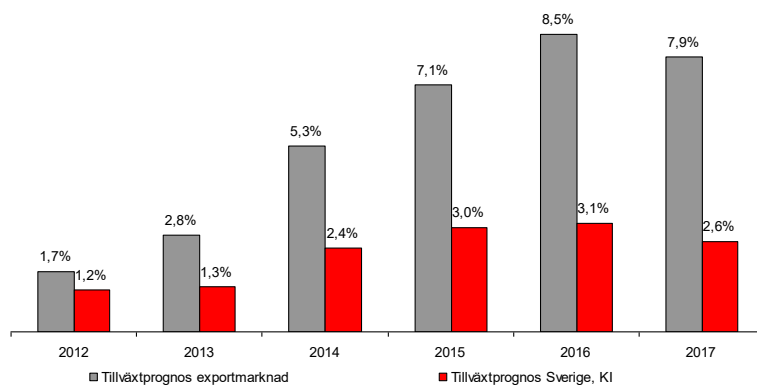
Världsekonomin drar Sverige ur lågkonjunkturen

Sedan finanskrisen 2008–2009 har världsekonomin genomgått en utdragen lågkonjunktur. Nu syns flera tecken på att utvecklingen i USA och Europa har vänt – eller håller på att vända.

Enligt Internationella valutafonden kommer den globala tillväxten att öka från 3,2 procent 2012 till 3,5 procent 2013 och 4,1 procent 2014¹.

Figur 2: Tillväxt i Sverige och på Sveriges exportmarknad

Procentenheter

Källa: Konjunkturinstitutet, Konjunkturläget mars 2013.

¹ IMF, World Economic Outlook 23 januari 2013.

Fel! Okänt namn på

Den svenska ekonomin växer långsamt under 2013. Samtidigt bedöms den svenska exportmarknaden växa med i genomsnitt 6,5 procent per år under perioden 2013–2017. Detta tillskott kommer att bidra till en bättre utveckling för svensk export under kommande år. Vi ser hur världsekonomin drar Sverige ur lågkonjunkturen.

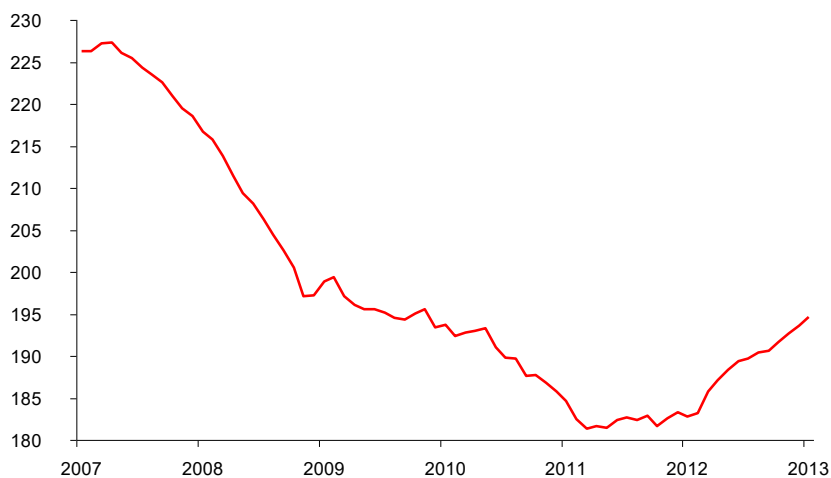
I USA stärks arbetsmarknaden. Den amerikanska bostadsmarknaden visar tecken på en stabil återhämtning. Europa är fortfarande pressat, men finansmarknadernas oro över de utsatta ländernas möjligheter att betala av sina statsskulder har minskat. Europeiska centralbankens entydiga budskap att man avser göra vad som krävs för att rädda euroområdet har fått effekt. Därutöver har den nödvändiga utjämningen av konkurrensförhållandena inom euroområdet inletts. Europa är på rätt väg – men under många år framöver kommer budgetsanering och utjämning av konkurrensförhållanden att verka återhållande på tillväxten.

Den amerikanska ekonomin har vänt

I USA ser vi en stabil återhämtning. Investmentbanken Lehman Brothers krasch 2008 markerade början på finanskrisen. Kraschen härrörde främst från långvariga obalanser på den amerikanska bostadsmarknaden. Under flera år hade långivningen blivit alltför lättvindig och bidragit till en ohållbar prisutveckling samtidigt som komplexa finansiella instrument gjorde att långgivarna kunde dölja de risker som krediterna var förknippade med när de såldes vidare som delar av nya finansiella instrument med begränsad insyn.

Figur 3: Amerikanska huspriser

Säsongsjusterat husprisindex (första kvartalet 1991 = index 100)

Källa: Federal Housing Finance Agency.

När den amerikanska bostadsbubblan brast stramades kreditgivningen åt i hela ekonomin. Både företag och hushåll såg över sin skuldsättning, vilket resulterade i minskande efterfrågan, stigande arbetslöshet och en utdragen lågkonjunktur. Under det senaste året har vi sett en återhämtning på den ame-

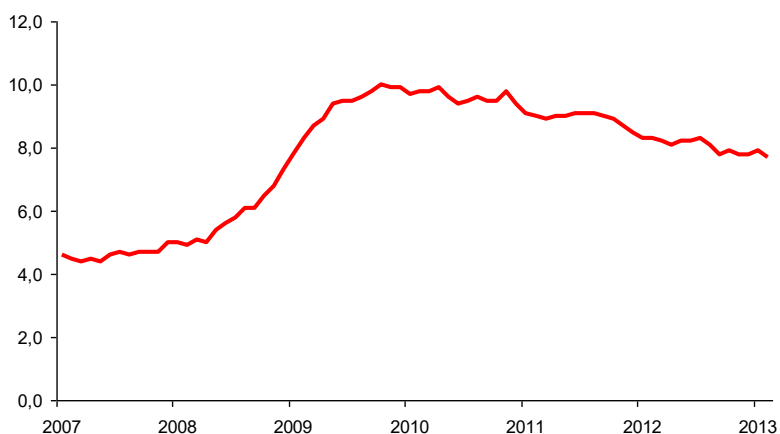
Fel! Okänt namn på

rikanska bostadsmarknaden. Priserna har vänt uppåt och nybyggnationen har vuxit.

Från den amerikanska regeringens och centralbankens sida har svaret på krisen varit en aktiv finans- och penningpolitik. Den amerikanska styrrentan sänktes kraftigt och har legat still på 0,25 procent sedan finanskrisens utbrott i slutet av 2008. Den federala budgeten uppvisar stora underskott. Dessa stimulanser har burit frukt. Arbetslösheten sjunker, och även om återhämtningen går långsamt så har hushållens framtidstro återvänt.

Figur 4: Arbetslöshet i USA

(procentenheter, säsongrensat)

Källa: Bureau of labor statistics.

Även den politiska osäkerheten i USA har minskat sedan i höstas. Inför presidentvalet förelåg osäkerhet om den framtida inriktningen för den amerikanska finanspolitiken. Valet innebar att orealistiska löften från republikanerna om höjda försvarsutgifter och kraftiga skattesänkningar inte kommer att sättas i verket. Detta bidrar till en mer stabil återhämtning i USA. Det mest akuta hotet mot den amerikanska återhämtningen var därefter det s.k. budgetstupet – en okontrollerad åtstramning av finanspolitiken. Denna problematik avvärdades vid årsskiftet.

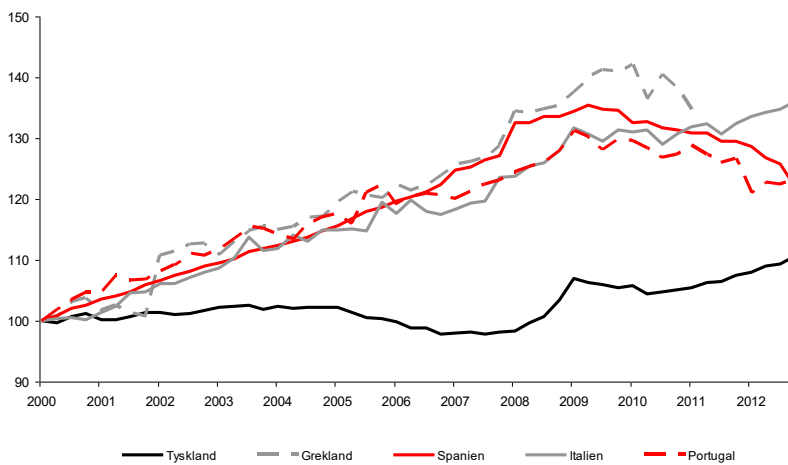
Den mycket expansiva både penning- och finanspolitik som förs i USA är inte hållbar i längden. När återhämtningen tagit fart kommer den federala regeringen att successivt behöva minska de mycket stora underskotten i statsbudgeten och betala av på statsskulden. På samma sätt kommer centralbanken att behöva höja styrrentan till mer normala nivåer. Detta kommer att verka återhållande på den amerikanska tillväxten, men inte äventyra konjunkturvändningen i USA.

Europa återhämtar sig långsamt

Det mest centrala för vårt lands ekonomiska utveckling är situationen i vårt närområde – Europa och euroområdet. På EU-nivån har flera överenskommelser ingåtts i syfte att lägga grunden för förstärkt hållbarhet i medlemslän-

dernas offentliga finanser. Betydande osäkerhet kvarstår dock, framför allt när det gäller utvecklingen i Medelhavsländerna.

Figur 5: Konkurrensförhållanden i euroområdet
 Enhetsarbetskostnader (index=100 1kv. 2000)

Källa: Eurostat.

En av de grundläggande orsakerna till den ekonomiska krisen i euroområdet är att konkurrensförhållandena inom valutaområdet utvecklats på ett ohållbart sätt. Samtidigt som enhetsarbetskostnaderna i Tyskland var i det närmaste konstanta under valutans första tio år, så ökade de kraftigt i Medelhavsländerna. Innebörden av detta är att konkurrenskraften i valutaområdets södra delar urholkades. Det ledde till att bytesbalansen i Medelhavsländerna urholkades, vilket finansierades med stigande upplåning.

Nu ser vi hur eurozonen börjar komma till rätta med vissa av de underliggande problemen inom valutaområdet. Under senare år har tillverkningskostnaderna stigit snabbare i Tyskland än i Medelhavsländerna. Då utjämnas konkurrensförhållandena. Denna process kommer att pågå flera år framöver. För att valutaområdet ska befinna sig i balans måste exporten öka i de länder som haft stora underskott i bytesbalansen – samtidigt som importen ökar i exempelvis Tyskland.

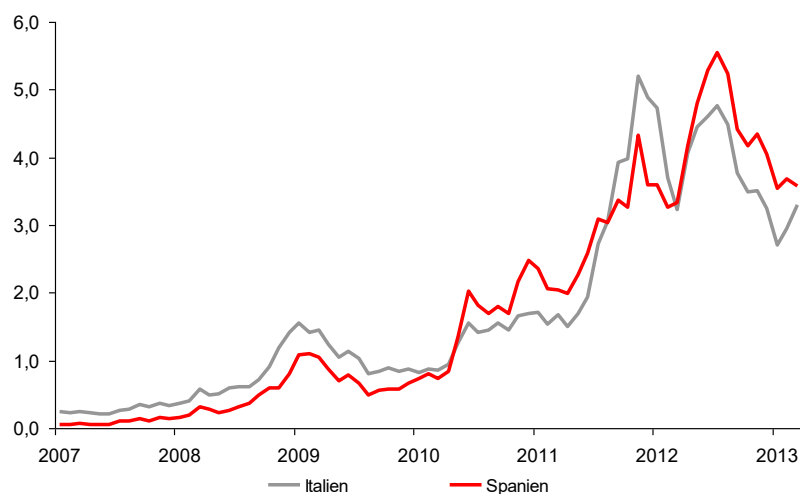
Från att ha varit som störst 2007–2008 har gapet i bytesbalansen mellan Tyskland och Sydeuropa successivt krympt. Utvecklingen går i rätt riktning, men det är lång väg kvar till dess att Medelhavsländerna når mer hållbara nivåer.

Den offentliga skuldsättningen i hela eurozonen har vuxit kraftigt under de senaste åren. Periodvis har spekulationer om betalningsinställelser och valutaomläggningar tagit fart för ett flertal länder med Grekland i spetsen. Även den svenska regeringen har deltagit i dessa spekulationer. Finansministern framhöll under hösten att Grekland borde lämna eurozonen. Detta avfärdades kraftigt av Tysklands finansminister – och sedan dess har sådana spekulationer avtagit.

Fel! Okänt namn på

Figur 6: Ränteskillnad mot Tyskland

Skillnad i marknadsräntor för 10-åriga statsobligationer (procentenheter)

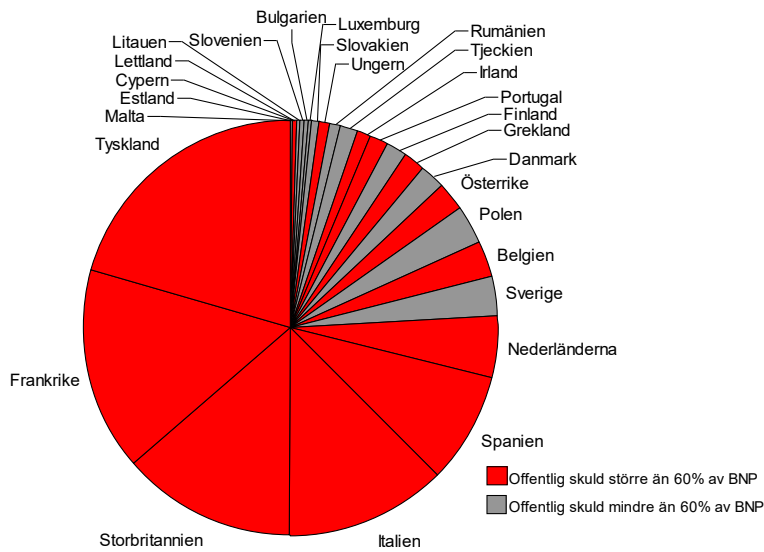

Källa: ECB.

Försäkringarna från euroländernas regeringar och Europeiska centralbankens besked om att man är beredd att göra vad som krävs tycks ha fått önskad effekt. Finansmarknadens förtroende för Sydeuropas förmåga att klara återbetalningen av sina statsskulder har stärkts, vilket har yttrat sig i fallande statskuldsräntor för Spanien och Italien. Den politiska situationen i Italien – där utfallet i parlamentsvalet försvårar en fungerande regeringskonstellation – har på marginalen bidragit till ökad osäkerhet. Tioårsräntorna ligger emellertid långt ifrån sommarens toppnivåer.

Figur 7: Skuldsättningen i EU

Medlemsländernas andel av EU:s samlade BNP samt respektive lands offentliga skuldsättning

Källa: Eurostat (skuld enligt Maastrichtkriterierna år 2011).

Det senaste halvåret har inneburit en positiv utveckling på den europeiska finansmarknaden, med sjunkande riskpremier i de utsatta ekonomierna. Stora utmaningar består. Eurozonens länder är alltjämt tungt skuldsatta – och majoriteten möter inte Maastrichtkriteriet för offentlig skuldsättning. På medellång sikt måste underskotten minska för att trygga fortsatt ekonomisk stabilitet på kontinenten. Utmaningen för Europas politiker består i att sanera de offentliga finanserna, samtidigt som man inte äventyrar återhämtningen i ekonomin.

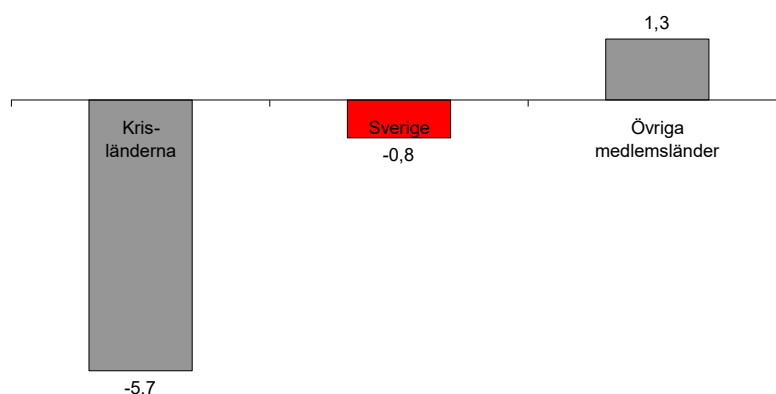
De ekonomiska svårigheterna inom euroområdet avspeglar sig tydligt i utvecklingen på arbetsmarknaden. Under det senaste året har sysselsättningen inom euroområdet sjunkit. Arbetslösheten i valutaområdet har ökat till knappa 12 procent. Arbetslösheten skiljer sig dock kraftigt åt inom euroområdet. I vissa länder är arbetslösheten relativt låg, medan den i andra länder är hög och stigande. Särskilt allvarig är utvecklingen i Spanien och Grekland som har mer än 25 procent arbetslöshet.

Europas arbetsmarknad genomgår en tudelad utveckling. De länder som drabbats hårt i eurokrisen – Portugal, Italien, Irland, Grekland och Spanien – har sett arbetslösheten skjuta i höjden. Under de senaste åren har arbetslösheten i dessa länder nästan tredubblats.

Fel! Okänt namn på

Figur 8: Sysselsättningsutveckling i EU15

Förändring i sysselsättningsgrad mellan 4kvartalet 2006 och 4kvartalet 2012, procentenheter

Källa: Eurostat (egna beräkningar). "Krisländerna" är här Portugal, Italien, Irland, Grekland och Spanien. "Övriga medlemsländer" är Tyskland, Österrike, Belgien, Holland, Luxemburg, Sverige, Finland, Danmark, Storbritannien och Frankrike.

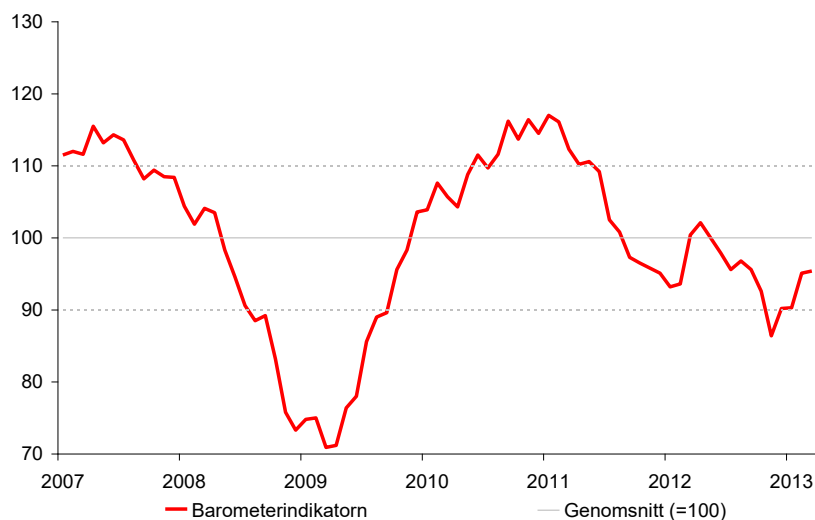
Samtidigt ser utvecklingen i övriga medlemsländer helt annorlunda ut. Under de senaste sex åren har arbetslösheten varit nära nog konstant i dessa länder. Tudelningen på den europeiska arbetsmarknaden försvårar jämförelser med Sverige. Det är uppenbart att svensk arbetsmarknad utvecklats bättre än i Medelhavsländerna och Irland. För sex år sedan var emellertid arbetslösheten betydligt lägre i Sverige än i övriga medlemsländer. Nu har Sverige anslutit sig till dessa länders högre arbetslöshetsnivå.

Europas ekonomi kommer att växa långsamt under de kommande åren. De obalanserade konkurrensförhållandena inom euroområdet måste åtgärdas. Det kommer att verka återhållande på tillväxten i de länder som måste sänka sitt relativa kostnadsläge. Möjligheterna till finanspolitiska stimulanser begränsas av att de stora länderna i Europa redan är högt skuldsatta. Samtidigt har det visat sig att Europeiska centralbankens agerande har bidragit till betydligt stabilare förhållanden på den europeiska finansmarknaden. Risken för en oordnad upplösning av euroområdet måste i dag betraktas som liten. Den kvarvarande risken för en europeisk återhämtning är situationen i banksystemet – inte minst i de spanska bankerna.

Ljusare utsikter för Sverige...

Samtidigt som det finns få tendenser till att den svenska ekonomin snabbt ska vända uppåt för egen maskin tyder förändringar i omvärlden på en positiv utveckling som får genomslag i Sverige. Sveriges ekonomiska utveckling är tätt sammankopplad med utvecklingen i vår omvärld. De flesta bedömare är överens om att Sveriges ekonomiska utveckling kommer att vara relativt måttlig under innevarande år – med hög arbetslöshet och låg tillväxt – men att världsekonomin drar Sverige ur lågkonjunkturen under nästa år.

Figur 9: Konjunkturinstitutets barometerindikator

Källa: Konjunkturinstitutet.

Under hösten 2012 försämrades stämningläget i svensk ekonomi. Exportindustrin pressades av en allt starkare kronkurs – vilket föranledde stora varsel om uppsägningar under hösten. Varslen satte prägeln på stämningläget. Mot slutet av året minskade varselvolymen. Utvecklingen från hösten 2008 och våren 2009 upprepade sig inte. Därmed minskade hushållens upplevda osäkerhet.

Sedan årsskiftet har hushållens och företagens bedömningar av framtiden stärkts. Konjunkturinstitutets barometerindikator ligger alltså något under sitt historiska genomsnitt – dock inom det normala intervallet. Även indikatorer på stämningläget i näringslivet har stärkts under de senaste månaderna.

En annan indikator på framtidstron i svensk ekonomi är Stockholmsbörsen. Sedan sommaren botten har OMX Stockholm 30 – index stärkts kraftigt. Det är tydligt att starkare förväntningar om framtiden har etablerats sedan sommaren.

Fel! Okänt namn

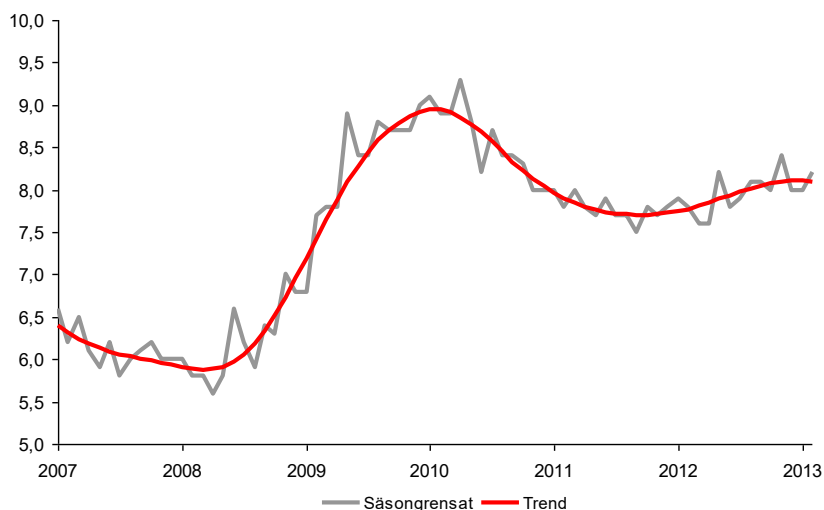
... men arbetslösheten har bitit sig fast

Samtidigt som utsikterna för svensk ekonomi ljusnar är läget på den svenska arbetsmarknaden mycket bekymmersamt. Arbetslösheten i Sverige är högst i Norden. Antalet långtidsarbetslösa har nästan tredubblats under regeringens tid vid makten. Ungdomsarbetslösheten har bitit sig fast omkring 25 procent.

Den svenska arbetslösheten är hög – både i en historisk och i en internationell jämförelse. I februari 2013 stod 427 000 människor², 8,5 procent av arbetskraften, utan ett arbete. Arbetslösheten har etablerat sig på en hög nivå – trots relativt gynnsamma förhållanden i ekonomin under 2011. Att så många saknar jobb är en tragedi både för Sverige som nation och för dem som drabbas. För att den svenska ekonomin fortsättningsvis ska förmå skapa välbefinnande krävs att fler är med och bidrar. Regeringen har misslyckats med sitt löfte om att bryta utanförskapet och arbetslösheten. I dag är arbetslösheten ungefär 2 procentenheter högre än för sex år sedan.

Figur 10: Arbetslöshet i Sverige

Procentenheter

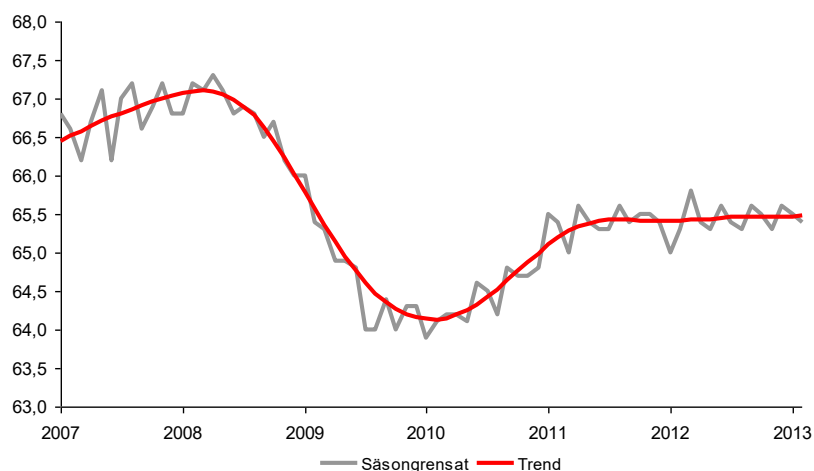

Källa: Arbetskraftsundersökningen trend för 15–74 år (SCB).

Följer man arbetslösheten i Sverige över tid ser vi att dagens nivåer är mycket höga. De flesta bedömare väntar sig att arbetslösheten kommer att öka under innevarande år – men att arbetsmarknaden vänder under nästa år.

² SCB, Befolkningen 15–74 år (AKU).

Figur 11: Sysselsättningsgrad (15–74 år)
Procent av befolkningen

Källa: SCB.

Sysselsättningen har under flera år legat på en låg nivå. Sysselsättningsgraden (15–74 år) ligger i dag på en avsevärt lägre nivå än för sex år sedan. Konjunkturuppgången under åren 2010 och 2011 innebar att sysselsättningen återhämtade sig något. Därefter har sysselsättningen etablerat sig på en ny, lägre, nivå än för sex år sedan. När världsekonomin drar Sverige ur lågkonjunkturen väntas sysselsättningen stiga.

Two förändringar på den svenska arbetsmarknaden är särskilt problematiska. Dels så står allt fler unga utan arbete, dels är allt fler människor arbetslösa allt längre. En ny årskull studenter kommer i vår att lämna gymnasieskolan, och alltför många riskerar att stängas ute från den möjlighet till gemenskap, egen försörjning och bostad som ett jobb innebär. Risken är att många fastnar i passivitet som bryter ned arbetsförmåga och självkänsla.

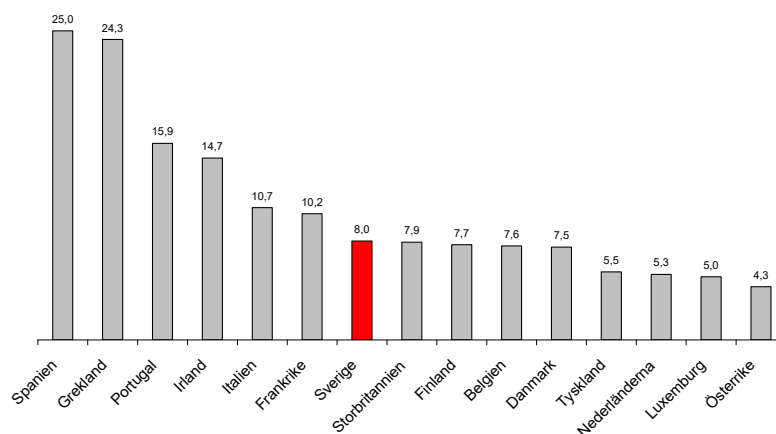
Vid sidan av ungdomsarbetslösheten är den växande långtidsarbetslösheten också mycket allvarlig. Sedan 2007 har antalet arbetslösa som varit arbetsökande längre än 24 månader nästan tredubblats – och under det senaste året etablerat sig på denna högre nivå.

Även bland ungdomar har den långvariga arbetslösheten bitit sig fast. Under de senaste åren har antalet ungdomar som varit arbetslösa mer än sex månader ungefär tredubblats. Denna grupp har ökat kraftigast och har under de senaste åren pendlat kring 40 000 unga.

Fel! Okänt namn på

Figur 12: Arbetslöshet i EU15 år 2012

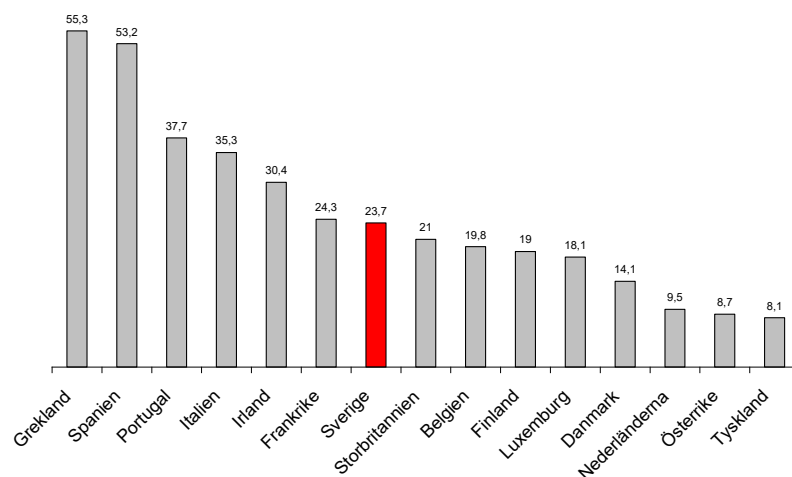
Procent av arbetskraften

Källa: Eurostat.

Figur 13: Ungdomsarbetslöshet i EU15 år 2012

Procent av arbetskraften

Källa: Eurostat.

För den svenska ekonomins framtida utsikter kan den nuvarande ungdomsarbetslösheten liksom långtidsarbetslösheten få betydande konsekvenser. Långvarig arbetslöshet tenderar att slå ut stora grupper på ett sätt som gör att de inte kommer tillbaka i arbete även när ekonomin vänder. Tillfälliga ökningar i arbetslösheten, som följer av en vikande konjunktur, riskerar att leda till permanent högre arbetslöshetsnivåer på grund av den nedbrytande effekt långvarig arbetslöshet har för den arbetssökande.

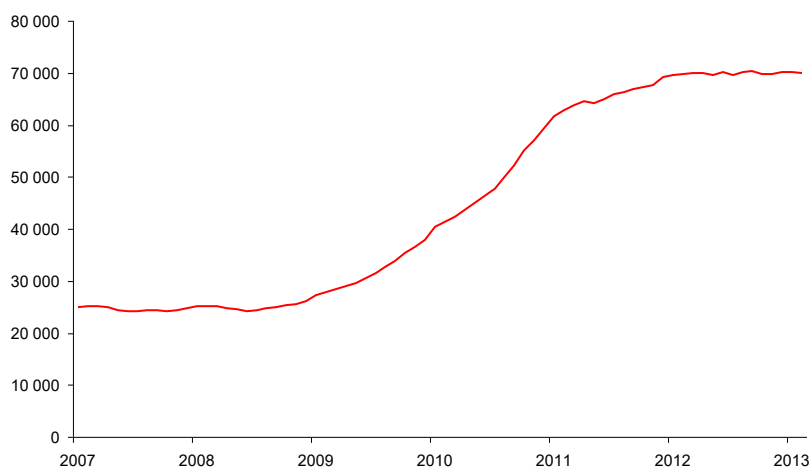
Fel! Okänt namn på

Kunnande och kompetens åldras hos den som är arbetslös länge. Dessutom riskerar arbetsgivare att bli mindre intresserade ju längre en arbetslös gått utan arbete. Slutligen finns också risken att självkänsla och framåtanda bryts ned under en lång period i arbetslöshet – vilket också kan försämra möjligheterna att hitta ett nytt jobb.

Långtidsarbetslöshet är en indikator på hur utanförskapet utvecklas. En annan viktig indikator är utbetalning av socialbidrag. Statistik från Socialstyrelsen visar att bland de 264 000 vuxna som fick ekonomiskt bistånd 2011 var arbetslöshet det vanligaste försörjningshindret för närmare 50 procent. Kostnaden för ekonomiska bistånd (exklusive introduktionsersättning) har under de senaste fem åren ökat med ca 2,5 miljarder kronor.

Figur 14: Långtidsarbetslösa (16–64 år)

Antal arbetslösa längre än 24 månader

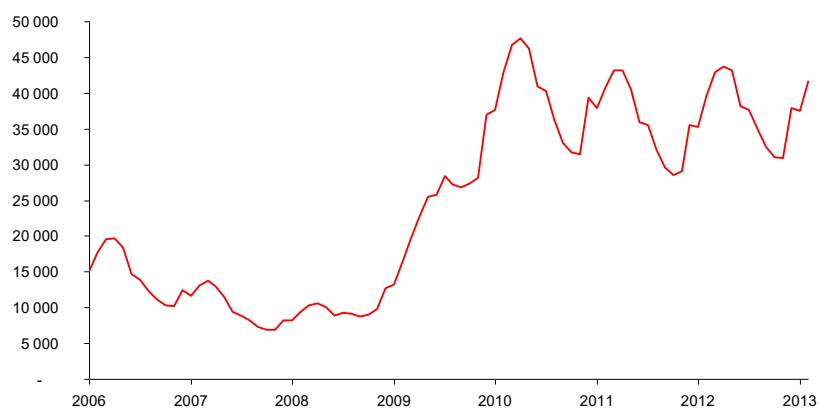

Källa: Arbetsförmedlingens månadsstatistik.

Fel! Okänt namn på

Figur 15: Långtidsarbetslösa ungdomar (18–24 år)

Antal arbetslösa längre än 6 månader

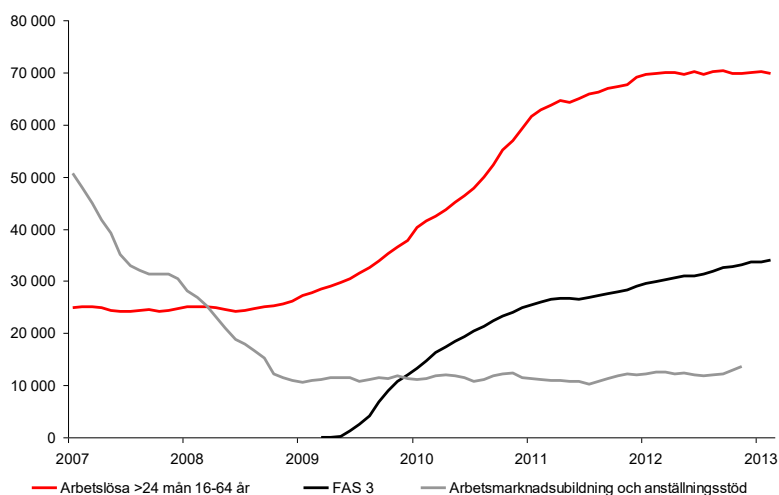
Källa: Arbetsförmedlingens månadsstatistik.

Rekryteringsgapet

Samtidigt som väldigt många är arbetslösa finns ett stort antal lediga jobb i ekonomin. Enligt statistik från Riksbanken har antalet vakanser i den svenska ekonomin aldrig varit så högt som det varit sedan mitten av 2012 trots att det vanligtvis är enklare att hitta arbetskraft i tider av hög arbetslöshet.

Riksbanken bedömer att matchningen mellan jobben och de jobbsökande har försämrats i Sverige sedan 2009. Tre förklaringar till denna försämring i matchning är dels funktionen av arbetsförmedlande institutioner (främst Arbetsförmedlingen), geografisk mismatchning samt fel kompetens hos de arbetssökande.

Sedan 2007 har regeringen trappat ned satsningar på arbetsmarknadsutbildning och anställningsstöd till förmån för fas 3 som håller mycket låg kvalitet samtidigt som en stor del av de medel som avsätts för Arbetsförmedlingen inte används på grund av en missriktad detaljstyrning av myndigheten. Behovet av reformer av Arbetsförmedlingen bedöms som stort.

Figur 16: Långtidsarbetslösa, aktiva insatser och fas 3*Antal arbetslösa längre än 24 månader, antal platser*

Källa: Arbetsförmedlingen.

I dag är 34 000 arbetslösa placerade i regeringens arbetsmarknadspolitiska flaggskepp fas 3 (numera omdöpt till "sysselsättningsfasen") – och antalet ökar. Arbetsförmedlingens prognos innebär att fas 3 under året kommer att öka med ytterligare ca 4 000 personer. Enligt Arbetsförmedlingen är det endast ca 15 procent av dem som deltagit i fas 3 som lämnat programmet för arbete eller utbildning.

En stor del av de lediga arbetstillfällena finns i tillväxtregionerna och då främst Stockholm. Finanspolitiska rådet har i sin rapport om svensk finanspolitik 2012 uppskattat att förbättrade pendlings- och boendemöjligheter stärker matchningen och bidrar till lägre arbetslöshet. I dag är tillväxtregionernas ansträngda infrastruktur och bostadsbestånd ett hinder för matchningen på arbetsmarknaden.

Även Svenskt Näringsliv noterar att matchningen på svensk arbetsmarknad försämrats under de senaste åren. I organisationens årliga rekrytringsenkät uppger omkring hälften av företagen att de haft ganska eller mycket svårt att rekrytera den arbetskraft de efterfrågar.

Enligt Arbetsförmedlingens bedömning av efterfrågan på arbetsmarknaden råder det i dag brist på arbetskraft inom ett flertal yrken. Många bristyrken kräver högskoleutbildning, men brist råder också inom ett flertal yrken med lägre utbildningskrav. På några års sikt kommer det också att bli brist på både undersköterskor och lärare.

Fel! Okänt namn på

Figur 17: Yrken med störst brist på sökande under 2013

Bergarbetare, gruva	Vvs-ingenjörer
Mjukvaru- och systemutvecklare	Operationssjuksköterskor
Ingenjörer och tekniker inom gruvteknik och metall	Testare och testledare
Civilingenjörer, gruvteknik och metallurgi	Sjuksköterskor, psykiatrisk vård
It-arkitekt	Byggnadsingenjörer och byggnadstekniker
Civilingenjörer, bygg och anläggning	Sjuksköterskor inom akutsjukvård
Läkare	Maskinbefäl, fartyg
Civilingenjörer, elkraft	Distriktssköterskor
Soldater	Civilingenjörer, elektronik och teleteknik
Förskollärare	Civilingenjörer, maskin
Kockar	Geriatrisksjuksköterskor
Lastbilmekaniker	Röntgensjuksköterskor
Byggnadsplåtslagare	Barnsjuksköterskor

Källa: Arbetsförmedlingen.

Sedan 2007 har platserna inom den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen minskat från ca 11 000 till knappa 7 000. Detta bidrar till den försämrade matchningen på arbetsmarknaden. Det finns anledning att anta att regeringens utbildningspolitik bidrar till att försämma den svenska arbetsmarknadens funktionssätt. Förra året minskade regeringen antalet högskoleplatser med ungefär 10 000 och lika många ska försvinna i år. Antalet studerande inom den kommunala vuxenutbildningen är lägre i dag än 2006. En annan viktig förklaring till att arbetsmarknadens funktionssätt försämrats är den omläggning av arbetsmarknadspolitiken som skett sedan regeringsskiftet 2006 – från aktiva insatser till passiva åtgärder.

Fördelningsanalys

Den svenska ekonomin har historiskt kännetecknats av en hög grad av inkomstjämlighet. Skillnaderna mot omvärlden är dock inte lika stora som de varit. Sverige har i dag en av de snabbast växande inkomstklyftorna i hela OECD³.

Senast tillgängliga årsdata från SCB visar att hushållens disponibla inkomster i dag skiljer sig mycket kraftigt åt. Den tiondel av hushållen med högst inkomst har nästan 3 gånger så hög inkomst som medianhushållet som i sin tur har en inkomst nästan 3 gånger så hög som den tiondel av hushållen som har de lägsta disponibla inkomsterna.

Inkomstklyftor har negativa effekter på ekonomins funktionssätt:

³ OECD 2011, Growing Income Inequality in OECD Countries: What Drives it and How Can Policy Tackle it?

Ökande ojämlikhet leder till lägre social rörlighet. När klyftorna blir större blir det allt svårare att röra sig mellan inkomstskikt. Föräldrarnas inkomst blir en allt viktigare faktor för barnens inkomstutsikter⁴. Minskad social rörlighet innebär ett sämre tillvaratagande av humankapitalet i samhället då olika typer av barriärer, såsom tillgång till sociala nätverk, hindrar de mest dugliga från tillträde till de positioner där de gör mest nytta. Med ökande inkomstskillnader följer även en ökande grad av segregation på andra områden. Två exempel är bostadssegregation och ökande segregation i skolan.

Ökande segregation på utbildningsområdet inverkar inte bara negativt på resultaten för de barn som har störst svårigheter i skolan utan det drar ned resultaten för hela gruppen. Utbildning är förknippat med betydande kamrat-effekter som i en uppdelad skola får minskad effekt.

Ökande inkomstklyftor verkar också ansträngande på de offentliga försäkringssystemen. Allmänna försäkringssystem är effektiva. När alla är med och delar på riskerna blir avgiften till försäkringen lägre än om var och en skulle ordna sin egen försäkring. Ett system där var och en löser sin egen försäkring skulle inte bara bli dyrt. Människor med ärftliga sjukdomar eller den som jobbar i en sämre arbetsmiljö skulle inte ens få någon försäkring, utan vara beroende av samhällets stöd t.ex. genom försörjningsstöd.

Regeringens politik har ökat inkomstklyftorna

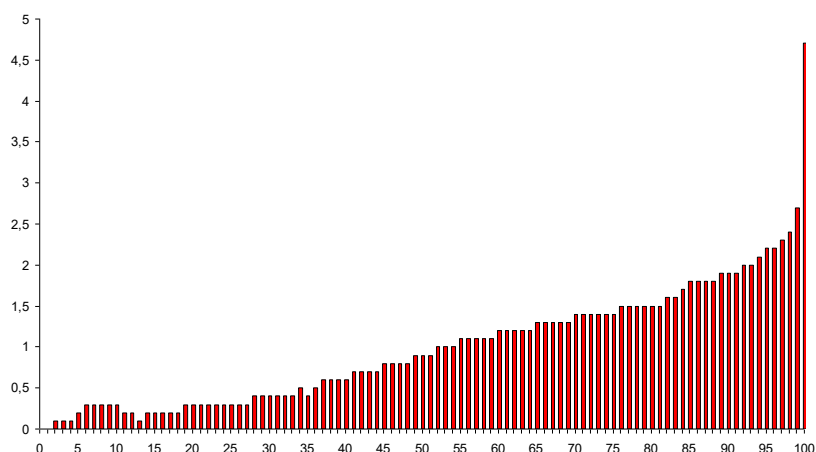
I början av 1980-talet var den svenska inkomstspridningen som lägst. Sedan 1980-talet har många industrialiserade länder sett en utveckling av ökande inkomstskillnader. Globalisering av produktionen, teknisk utveckling, försvagade fackliga organisationer eller högre grad av individualiserad lönebildning är exempel på faktorer som lyfts fram för att förklara dessa trender.

Givet att strukturella faktorer i ekonomin tenderar att driva det svenska samhället mot en allt vidare inkomstfördelning, kan politiken antingen kompensera för dessa faktorer eller späda på utvecklingen. Här har den sittande regeringen valt det senare.

⁴ Daniel Lind, Hur långt från trädet faller äpplet? – Och hur länge lever den amerikanska drömmen i Sverige?, 2009.

Fel! Okänt namn på

Figur 18: Fördelning av reformerna 2006–2010 per inkomstpercentil
Procent

Källa: Riksdagens utredningstjänst 2010:1805.

Regeringens politik har varit präglad av nedrustning av de generella välfärds-systemen och stora skattesänkningar som gett mest till höginkomsttagare. Om man studerar reformerna som genomförts under perioden 2006 till 2010 ser man tydligt att nästan 5 procent av reformerna har gått till att förstärka den rikaste hundra delens inkomster medan medianhushållet tagit del av ca 0,8 procent av reformerna. Det betyder att den rikaste hundra delen av hushållen fick ca sex gånger mer av regeringens reformer än hushållet som befinner sig i mitten av inkomstrappan. De möjligheter regeringen har haft att verka dämpande på de generella inkomstskillnaderna har inte tagits.

Ett mer jämställt Sverige

Mäns inkomster är i genomsnitt drygt 30 procent högre än kvinnors. Över ett 40-årigt arbetsliv tjänar kvinnor drygt 3 miljoner kronor mindre än män. Mellan 2010 och 2011 ökade inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män och med nuvarande politik ser ett samhälle med utjämnade inkomstskillnader mellan könen just nu ut att ligga mycket långt borta.

Den största orsaken till inkomstklyftorna mellan könen är att kvinnorna i lägre utsträckning deltar i arbetskraften. I februari 2013 var 54 procent av kvinnorna i åldern 15–74 år i arbete medan 62 procent av männen i samma åldersgrupp arbetade.

Dessa skillnader måste bekämpas systematiskt. Att så många kvinnor utestängs eller väljer att stå utanför arbetsmarknaden är ett stort slöseri med kompetens. Socialdemokraterna har tidigare presenterat ett antal förslag för att snabbare minska inkomstskillnaderna och höja arbetsmarknadsdeltagandet bland kvinnor.

Ett jämnare uttag av föräldraförsäkringen är ett viktigt delmål för att uppnå mer jämställda relationer mellan könen på arbetsmarknaden. Flera studier

visar att god tillgång till barnomsorg ökar sannolikheten för kvinnor att hitta ett jobb. I vårt budgetförslag för 2013 avsätts resurser för att bygga ut barnomsorg på kvällar, nätter och helger. Det stärker kvinnors möjligheter att jobba samtidigt som barnen får trygghet och kontinuitet.

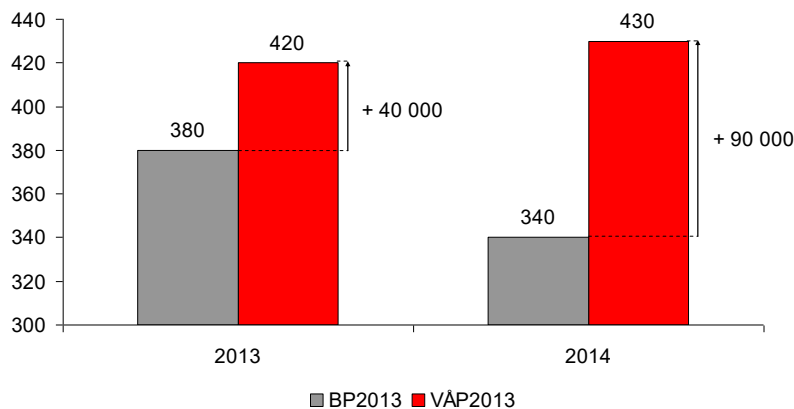
Förändrad syn på politikens återverkningar

Regeringens prognos för svensk ekonomi var i höstas mycket mer optimistisk än andra bedömares. Regeringens prognos var orealistisk. För detta har regeringen kritiserats hårt. I vårpropositionen förefaller regeringen ha tagit till sig av kritiken och reviderat ned sina prognoser kraftigt.

I höstas bedömde regeringen att arbetslösheten 2013 och 2014 skulle vara 7,5 procent respektive 6,7 procent. I den vårproposition som nyligen presenterats reviderades siffrorna till 8,3 respektive 8,4 procent. Därmed förväntas ungefär 40 000 fler vara arbetslösa redan i år – och ungefär 90 000 fler under 2014.

Figur 19: Förändring i prognostiserad arbetslöshet 2013 och 2014, jämförelse budgetproposition 2013, vårproposition 2013

Tusental arbetslösa

Källa: Budgetproposition 2013, vårproposition 2013.

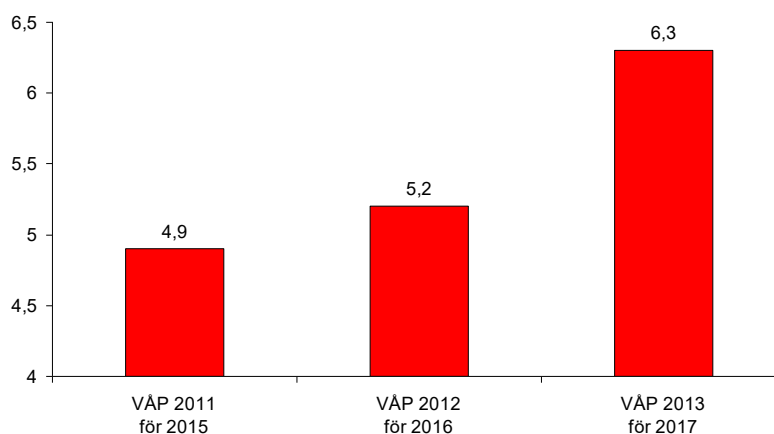
Nu har regeringen lagt om sina prognoser – men inte sin politik. Nu väntas tiotusentals människor gå ut i arbetslöshet utan att mötas av insatser, eftersom regeringen i budgetpropositionen planerat för ett mer gynnsamt läge på arbetsmarknaden.

I vårbudgeten lämnar regeringen idén att den egna politiken är ändamålsenlig. Regeringen har länge gett uttryck för föreställningen att arbetslösheten ska sjunka som en sten tre, fyra år framåt i tiden. Motivet för denna uppfattning har varit att regeringen – enligt egen utsago – lyckats sänka den svenska jämviktsarbetslösheten. Efter tre, fyra år har arbetslösheten i prognosen närmast sig regeringens egen gissning om jämviktsarbetslösheten.

Fel! Okänt namn på

Figur 20: Arbetslöshetsprognoser fyra år framåt

Procent

Källa: Vårpropositioner 2011–2013.

Nyheten i vårpropositionen är att regeringen inte längre tror på den egna politikens återverkningar. I tidigare vårpropositioner har arbetslösheten väntats gå ned till ungefär 5 procent fyra år från prognostillfället. Så förväntade man sig i vårpropositionen 2011 en arbetslöshet på 4,9 procent år 2015. Förra året såg man framför sig en arbetslöshet på 5,2 procent år 2016.

Nu förväntar sig regeringen emellertid att arbetslösheten biter sig fast på en mycket hög nivå. År 2017 förutspår regeringen att arbetslösheten ligger på 6,3 procent – eller ungefär samma nivå som när regeringen tog över makten. Regeringen ser därmed tio förlorade år på svensk arbetsmarknad framför sig.

Detta hindrar inte att regeringen fortfarande är mer optimistisk om potentialen i svensk ekonomi än andra bedömare. Exempelvis konstaterade Konjunkturinstitutet i mars: ”Regeringen är dock betydligt mer optimistisk om den makroekonomiska utvecklingen framöver. I prognosen som finansministern presenterade i december 2012 är arbetslösheten betydligt lägre och potentiell BNP ca 100 miljarder kronor högre 2017 än i Konjunkturinstitutets nuvarande prognos ... Denna makroekonomiska utveckling är dock enligt Konjunkturinstitutet mindre sannolik.”

Om vårpropositionen noterar Konjunkturinstitutet: ”Regeringen räknar med en betydligt starkare tillväxt i BNP och även om de i sin prognos har reviderat ner nivån på potentiell BNP 2017 ligger den 1,7 % eller ca 70 miljarder kronor högre än Konjunkturinstitutets bedömning.”

Kommunal ekonomi

Regeringen har misslyckats med jobben. Det försämrar kommunernas skatteintäkter. Till detta kommer försämringarna av arbetslöshetsförsäkringen. Regeringens förändringar har inneburit att tiotusentals arbetslösa nu i stället får klara sitt uppehälle genom försörjningsstöd. Nästan hälften av dem som

tar emot ekonomiskt bistånd (tidigare försörjningsstöd) gör nu detta för att de är arbetslösa.⁵ Dessutom ökar trycket på försörjningsstödet på grund av försämringarna av sjukförsäkringen.

Sveriges landsting och kommuner står därutöver inför stora strukturella utmaningar. Demografin är ofördelaktig och ställer allt högre krav på välfärden. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) bedömer att såväl kommuner som landsting dessutom befinner sig i en fas med stora investeringsbehov. Den höga arbetslösheten, inte minst långtidsarbetslösheten och ungdomsarbetslösheten, minskar möjligheterna att lösa detta utan skattehöjningar.

I sin senast publicerade ekonomirapport⁶ förutspår SKL att kommuner och landsting kommer att ligga kvar på nivån för 2013 års ekonomiska resultat fram till år 2016. Detta förutsätter dock dels att statsbidragen successivt höjs, dels att den genomsnittliga kommunalskatten höjs med 40 öre – framför allt på landstingssidan.

Konjunkturinstitutet rapporterar att det föreligger ett stort tryck på skattehöjningar de kommande åren. Med innevarande regler och regeringens redan fattade beslut behövs en förstärkning med 8 miljarder kronor 2014–2017 för att kommunerna ska klara sina balanskrav. Ska inga försämringar av åtagande och kvalitet ske, krävs 74 miljarder kronor.⁷ Även regeringen anger i sin vårproposition att kommunsektorns finanser försvagas under både 2013 och 2014.⁸

Till detta ska läggas att de genomsnittliga sammantagna primär- och landstingskommunala skatterna redan höjts under de borgerliga regeringsåren.⁹

Den förda politiken har inneburit en övervältring av kostnader från staten till kommunerna. Regeringens tal om att kommunerna bör fokusera på ”välfärdens kärna” har i praktiken konkretiserats i det omvända: Resurser som skulle kunnat gå till skola, vård och omsorg har behövts för att ersätta dem som drabbats av regeringens misslyckade jobbpolitik.

I vår budgetmotion för 2013 lade vi fram flera förslag om efterfrågestimulanser – bl.a. att stärka försäkringsskyddet för dem som jobbar. Bättre försäkringar innebär ett minskat behov av ekonomiskt bistånd, vilket stärker kommunernas ekonomi. På samma sätt minskar en mer aktiv arbetsmarknadspolitik – med fler möjligheter för långtidsarbetslösa – trycket på den kommunala ekonomin.

⁵ Socialstyrelsens statistikdatabas, december 2012, inkluderar arbetslösa samt ofrivilligt deltidsarbetslösa som inte når upp till riksnormen och därmed måste söka ekonomiskt bistånd.

⁶ Oktober 2012.

⁷ Konjunkturinstitutet, rapport om konjunkturläget mars 2013.

⁸ s. 153, tabell 8.1.

⁹ SCB.

Fel! Okänt namn på

Ekonomiskt ramverk

Det finanspolitiska ramverket

Socialdemokraterna lade fast det finanspolitiska ramverket – med överskottsmål, utgiftstak, balanskrav på kommunerna och en sammanhållen budgetprocess – efter den svenska 1990-talskrisen. Ramverket har tjänat Sverige väl. I mitten av 00-talet anslöt sig även Moderaterna till denna ordning. Den breda uppslutningen bakom ramverket har varit en styrka för Sverige under finanskrisen. Ordning och reda i statens finanser har varit en av Sveriges viktigaste konkurrensfördelar. Men denna konkurrensfördel går lätt förlorad om ramverket ignoreras.

Överskottsmål

För att minska den offentliga sektorns nettoskuld, skapa en buffert för att möta den demografiska utvecklingens kommande påfrestningar på de offentliga välfärdssystemen och bidra till en betryggande marginal till gränsen för underskott i EU:s stabilitets- och tillväxtpakt har Sverige ett överskottsmål. Målet infördes år 2000.

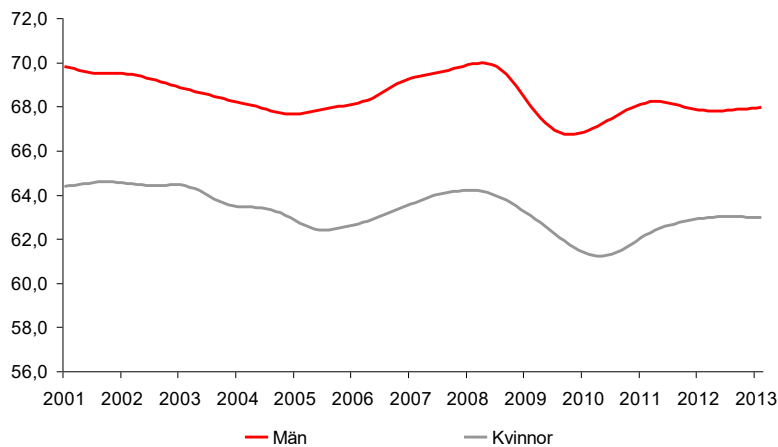
Överskottsmålet innebär att de offentliga finanserna ska visa ett överskott på 1 procent av BNP över en konjunkturcykel. Vi kan nu konstatera att Finansdepartementets ekonomiska bedömning av reformutrymmet i budgetpropositionen var alltför optimistisk. Regeringens expertmyndigheter, Ekonomistyrningsverket och Konjunkturinstitutet, konstaterade redan under hösten 2012 att regeringens förslag inte fullt ut rymmer inom målet. Det vore synnerligen olyckligt om stabiliteten i de svenska offentliga finanserna ifrågasattes.

Vår hållning är att regler ska efterlevas. En förändring av överskottsmålet bör annonseras i god tid i förväg – och inte genomföras i det tysta för att alltför vidlyftiga skattesänkningar gör att man inte klarar att leva upp till målet.

Sysselsättningspolitiskt ramverk

Full sysselsättning är den ekonomiska politikens viktigaste mål. Men under 20 år har Sverige haft högre arbetslöshet och lägre sysselsättning, även i perioder med stark BNP-tillväxt, än vad som var fallet före 1990-talskrisen.

För att politiken tydligare ska verka för en ökad sysselsättning bör det ekonomiska ramverket kompletteras med ett sysselsättningspolitiskt ramverk.

Figur 21: Sysselsättningsgrad*Procent, trend*

Källa: SCB/AKU.

Full sysselsättning är ett läge när alla som kan och vill arbeta också hittar ett arbete. Men det räcker inte med låg arbetslöshet. För att begreppet full sysselsättning ska vara meningsfullt som målsättning krävs att sysselsättningsgraden samtidigt är hög. Många måste både vilja och kunna arbeta.

Arbetsmarknaden är allt annat än jämställd. Sysselsättningen bland kvinnor är betydligt lägre än sysselsättningen bland män. Kvinnor har väsentligt lägre löner än män och denna löneklyfta ligger nästan still. Kvinnor har också sämre möjligheter att utvecklas i arbetet och göra karriär. Nästan två tredjedelar av alla chefer i Sverige är män.

Medan ett heltidsarbete är en självklarhet för de flesta män tvingas fortfarande många kvinnor acceptera ett deltidsarbete och en lön som det inte går att försörja sig på. Heltid ska vara norm på hela arbetsmarknaden.

De senaste tio åren har skillnaden i sysselsättningsgrad mellan kvinnor och män varit ungefär fem procentenheter. Det vittnar om en stor arbetskraftsreserv i Sverige. Skillnaden i sysselsättning mellan kvinnor och män ska minska. Vårt mål är att ta bort denna skillnad.

Den samlade ekonomiska politiken måste utformas så att individers vilja till arbete förstärks. Det sker genom att arbete lönar sig, genom en bra lön, rätt till pension och bra inkomstförsäkringar vid arbetslöshet, sjukskrivning och föräldraskap.

Men det räcker inte med att fokusera på människors vilja till arbete. Politiken måste också utformas så att fler kan arbeta. Det handlar bl.a. om att öka sysselsättning och arbetstid genom välfärdsreformer, som tillgång till barnomsorg och äldreomsorg. Men det handlar också om investeringar i utbildning, att förbättra villkoren på jobbet genom medvetna insatser för bättre arbetsmiljö samt möjligheter att få fast heltidstjänst och att bedriva en aktiv politik för investeringar i infrastruktur och bostäder.

Slutligen måste politiken bidra till att forma en ekonomisk miljö där fler jobb kan skapas så att fler också hittar ett arbete. Då krävs att efterfrågan på

Fel! Okänt namn på

varor och tjänster i ekonomin hålls på hög nivå. Det behövs en aktiv näringspolitik, som gör att företag kan växa och anställa. Penning- och finanspolitiken måste användas effektivt.

Figur 22: Arbetslöshet i EU:s medlemsländer

Rankning	Land	Arbetslöshet	Rankning	Land	Arbetslöshet
1.	Österrike	4,8	15.	Polen	10,6
2.	Tyskland	5,4	16.	Frankrike	10,8
3.	Luxemburg	5,5	17.	Ungern	11,2
4.	Nederländerna	6,2	18.	Italien	11,6
5.	Malta	6,6	19.	Bulgarien	12,5
6.	Rumänien	6,7	20.	Litauen	13,1
7.	Tjeckien	7,2	21.	Cypern	14,0
8.	Danmark	7,4	22.	Irland	14,2
9.	Storbritannien	7,7	23.	Lettland	14,3
10.	Finland	8,1	24.	Slovakien	14,6
11.	Belgien	8,1	25.	Portugal	17,5
12.	Sverige	8,2	26.	Spanien	26,3
13.	Slovenien	9,7	27.	Grekland	26,4
14.	Estland	9,9			

Källa: Eurostat, senaste säsongsjusterade månadsuppgift.

I Socialdemokraternas budgetmotion föreslogs ett antal centrala steg för att påbörja ett långsiktigt reformarbete som tar Sverige till full sysselsättning. För att den samlade ekonomiska politiken ska ta tydligare steg mot full sysselsättning behöver ett sysselsättningspolitiskt ramverk utvecklas. Ett sysselsättningspolitiskt ramverk med ett övergripande mål tydliggör politikens inriktning. Det stärker styrningen inom Regeringskansliet och myndigheter för att lyfta fram nya förslag som verkar i riktning mot målpuppfyllelse. Ramverket ska följa utvecklingen i sysselsättningsgraden, antalet arbetade timmar och arbetslösheten.

Nu slår vi fast ett tydligt mål för jobben. Sverige ska mellan 2014 och 2020 öka antalet människor som arbetar och antalet arbetade timmar i ekonomin så mycket att vi når lägst arbetslöshet i EU.

Ett ambitiöst mål ska följas av en kraftfull politik med fokus på jobben. Då krävs ordning och reda i de offentliga finanserna, en aktiv näringspolitik, investeringar i människors kunskaper och kompetens och en fungerande välfärd.

Investeringsplan

I ett internationellt perspektiv har Sverige starka statsfinanser, vilket till stor del förklaras av det finansiella ramverk som tidigare socialdemokratiska regeringar utarbetade. För att bedöma värdet på statens förmögenhet räcker det emellertid inte med att enbart se till statens finansiella ställning. För att bed-

Fel! Okänt namn på

riva en väl avvägd ekonomisk politik måste man även beakta hur värdet på de statliga reala tillgångarna, dvs. vägar, järnvägar och annat fysiskt kapital i statlig ägo, utvecklas.

Värdet på den offentliga kapitalstocken beror av investeringsbeslut som tagits under en betydande tidsrymd. För att analysera behovet av ökade investeringar behöver man därför studera utvecklingen i ett längre historiskt perspektiv. Sedan ungefär 15 år tillbaka har de offentliga investeringarna stabiliserats kring 3 procent av BNP.

För att på bästa sätt följa hur de offentliga investeringarna utvecklas över tid behöver investeringarna tydligt redovisas. Vi föreslår att en investeringsplan över de samlade offentliga investeringarna varje år ska biläggas budgetpropositionen. Planen ska redovisa i närtid genomförda, nu pågående samt planerade offentligt finansierade investeringsprojekt. Investeringsplanen ska redovisas för samma period som utgiftstaken fastställs. Investeringsplanen ska redovisas både i absoluta tal och som andel av den samlade ekonomin. Kapitalstockens utveckling ska särskilt belysas.

Uppföljning av de budgetpolitiska målen

Det finanspolitiska ramverket har tjänat Sverige väl. Ordning och reda i de offentliga finanserna är en viktig konkurrensfördel för Sverige. Grunden för detta är att de regelverk som satts upp också efterlevs.

För att utvärdera måluppfyllelsen i förhållande till överskottsmålet, har regeringen själv valt att upprätta tre indikatorer: Det historiska tioårssnittet, det konjunkturjusterade sparandet och en sjuårsindikator som mäter sparandets utveckling över budgetåret, de tre föregående åren och de tre följande åren.

Fel! Okänt namn på

Figur 23: Finansiellt sparande i offentlig sektor samt indikatorer för avstämning mot överskottsmålet

Procent av BNP

Indikator	2012	2013	2014
Finansiellt sparande	-0,7	-1,6	-1,0
Bakåtblickande tioårsnitt	0,7		
Sjuårsindikatorn	-0,7	-0,4	-0,1
Strukturellt sparande	0,3	0,4	0,9

Källa: Vårpropositionen 2013.

Regeringen fann redan i budgetpropositionen att den föreslagna politiken inte var förenlig med överskottsmålet. Om det bakåtblickande tioårsnittet konstaterades: ”År 2002–2011 motsvarade det finansiella sparandet i den offentliga sektorn i genomsnitt 0,7 % av BNP. Sparandet låg med andra ord något under målsatt nivå.”

Om sjuårsindikatorn konstaterades, likaledes, att ”om vikt tillmäts både den ojusterade och den konjunkturjusterade sjuårsindikatorn förefaller det finansiella sparandet ligga något under överskottsmålet”. Även det strukturella sparandet pekar i samma riktning: ”Denna indikator pekar på ett sparande som ligger under målet i år och nästa.”

Regeringen bedömde själv att reformutrymmet i budgetpropositionen för 2013 var väl tilltaget: ”Sammantaget visar indikatorerna som används för att följa upp överskottsmålet på ett finansiellt sparande som ligger något under målet 2012–2014.”

Överskottsmålet innebär inte att överskottet varje år ska uppgå till 1,0 procent av BNP. Politiken bör, tvärtom, anpassas efter konjunkturen. Under sämre tider bör det finansiella sparandet vara lägre än målets nivå – för att vara högre under bättre tider. Men målet innebär att det finansiella sparandet i offentlig sektor ska uppgå till 1,0 procent i genomsnitt under en konjunkturcykel. Regeringen¹⁰ uppger att den står fast vid överskottsmålet – och har förbundit sig att följa målet fram till 2018.

En förklaring till att regeringen har hamnat på en alltför låg bana för det finansiella sparandet kan vara att regeringen under en lång period varit överoptimistisk om den egna politikens återverkningar. Regeringen har haft en helt annan syn på arbetsmarknadens utveckling på sikt än de flesta oberoende bedömare. Denna optimism kan konsistent ha bidragit till att regeringen över-skattat de fria resurserna i ekonomin. Över tid har därmed finanspolitiken avlägsnat sig från den bana som är förenlig med överskottsmålet.

Det finns ingen anledning att ta Sverige tillbaka till en finanspolitik som är förenlig med överskottsmålet i ett slag. I rådande lågkonjunktur vore en kraftig åtstramning av detta slag olämplig. Däremot borde regeringen noterat den systematiska avvikelserna från målet som uppstått och anpassat politiken till detta. Regeringen gjorde bedömningen att reformutrymmet för 2013 var

¹⁰ Se, exempelvis, Ansvar för ekonomin och full sysselsättning, rapport från Moderaterna 14 mars 2013.

Fel! Okänt namn på

23 miljarder kronor. Vi delade inte den bedömningen – utan föreslog ett lägre reformutrymme.

I vårpropositionen har regeringen uppdaterat sina prognoser. Det finns ingenting i vårpropositionens prognos som förändrar bilden. Regeringens politik är inte förenlig med överskottsmålet:

- ? Tioårsindikatorn är **0,7** – vilket indikerar systematiska avvikelser från målet i regeringens finanspolitik.
- ? Sjuårsindikatorn är i nuläget negativ, **-0,4**, vilket indikerar att utrymmet för nya reformer under de kommande åren är begränsat.
- ? Det konjunkturjusterade sparandet är **0,4**, något under den nivå som vore förenlig med överskottsmålet i nuvarande konjunkturläge.

Regeringens politik är inte förenlig med överskottsmålet. Konjunkturinstitutet konstaterar: ”Reformutrymmet fram till 2017 är därmed $-0,2\%$ av potentiell BNP, vilket innebär ett besparingsbehov på 8 miljarder kronor.”

Fel! Okänt namn på

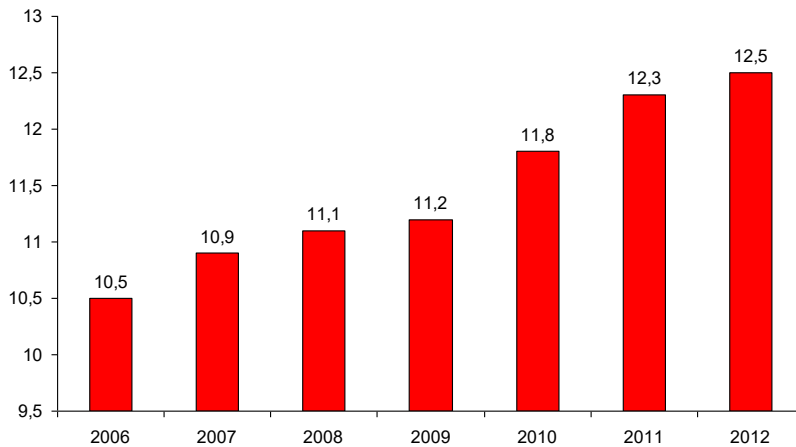
Regeringens politik fungerar inte

Regeringen har misslyckats med sina två viktigaste arbetsuppgifter: att bekämpa arbetslösheten och att bryta den negativa utvecklingen i skolan. Regeringens misslyckande har flera orsaker. Politiken har prioriterat att öka klyftor mellan dem som har arbete och dem som inte har det. Det har regeringen gjort för att den tror att det största problemet på arbetsmarknaden är att individer inte söker arbete tillräckligt intensivt. Man har inte prioriterat vare sig att stödja tillväxten av fler nya arbetstillfällen eller se till att de arbetslösa har rätt kompetens för att få de jobb som finns. När allt fokus läggs på att få arbetslösa att söka jobb som inte finns, eller som de inte är behöriga för att få, är ett misslyckande att vänta.

Däremot har politiken fått tydliga återverkningar: inkomstskillnaderna mellan dem som är friska och dem som är sjuka har ökat. När reformutrymmet läggs på skattesänkningar i stället för på investeringar i utbildning och stöd till unga arbetslösa växer klyftan mellan generationer, och vuxna får försörja sina barn allt längre upp i åldrarna. Klyftan mellan yrkesverksamma och pensionärer, som både betalar mer i skatt och som är mer beroende av en väl fungerade vård och omsorg, har ökat. Även klyftorna mellan kvinnor och män växer, eftersom kvinnor har både lägre sysselsättningsgrad och tjänar mindre.

Kunskapsresultaten i skolan sjunker

På skolans område har det länge funnits tydliga utmaningar att ta tag i. Den svenska skolan backade i jämförelse med andra länder, redan under början av 2000-talet. Den självkritik och omprövning som vi socialdemokrater genomförde efter valförlusten 2006 var befogad. Regeringen lovade att vända utvecklingen och höja kunskapsresultaten. Det var ett viktigt löfte – och en ambition som vi delar. Trots en bred uppslutning om dessa mål har man ändå misslyckats. Allt fler ungdomar går ut grundskolan utan grundläggande gymnasiebehörighet.

Figur 24: Andel elever som lämnar grundskolan utan gymnasiebehörighet*Procentenheter*

Källa: Skolverket.

Inte heller när det gäller gymnasiet går utvecklingen åt rätt håll. Andelen gymnasieelever som tar studenten inom normal tid (tre år) eller inom fyra år har legat still. Däremot har särskilt yrkesprogrammets attraktionskraft minskat tydligt i och med regeringens gymnasiereform Gy 2011.

På två år har andelen antagna elever till yrkesprogrammen minskat med en femtedel.¹¹ Enligt Skolverket är den huvudsakliga orsaken till denna snabba förändring regeringens beslut att yrkesprogrammen inte ska ge behörighet till högre studier. Så många som en fjärdedel fler av dem som söker till gymnasiets studieförberedande program anger att de skulle sökt ett yrkesprogram om det hade gett högskolebehörighet.¹² Det här är särskilt allvarligt då de branscher och yrken som flera av yrkesprogrammen utbildar för har brist på arbetskraft.

Det finns några övergripande förklaringar till regeringens misslyckande på skolområdet:

- ? *Regeringens politik har alltför ensidigt fokuserat på mätning, dokumentation och rapportering.* Politiken har inneburit att lärare fått mindre utrymme att utöva sin profession och mindre tid för varje elev. Därmed har regeringens uttalade ambition att höja lärarnas status kommit på skam.
- ? *Regeringens politik har alltför ensidigt fokuserat på sortering.* Regeringens politik har grundat sig i en ideologisk och dogmatisk syn på att skolan blir bättre om elever får göra tidigare val och sorteras utifrån hur deras förutsättningar ser ut just vid sorteringsögonblicket. Sanningen är att

¹¹ Skolverket, PM Elever i gymnasieskolan läsåret 2012/2013.

¹² Undersökning av Svenskt Näringsliv, presenterad på gymnasiepolitisk hearing, riksdagen mars 2013.

Fel! Okänt namn på

- skolforskningen visar att ökad uppdelning och segregation av elever, och detta i tidigare åldrar, snarare sänker än höjer kunskapsresultaten.
- ? *Regeringens politik har ignorerat det omgivande samhället.* Skolans utveckling är avhängig av utvecklingen i det omgivande samhället. Ökade klyftor, och den ökade segregation som följer i dess spår, skapar sociala problem som gör det svårare för skolor att lyckas med undervisningen. Effekten av regeringens politik på andra områden – som medvetet ökar klyftorna – hade kunnat mildras inom skolan om regeringen åtminstone tillskjutit större resurser till kommunerna samt ställt hårdare krav på att resurser ska fördelas utifrån skolors och elevers behov. Så har inte skett.
 - ? *Resurser bidrar till bättre kvalitet.* Regeringen vägrar att se behovet av ytterligare resurser till den svenska skolan. Men möjligheterna till kvalitetsförstärkningar utan tillkommande resurser är begränsade. Nu krävs resurstillskott.

Reform efter reform har sjösatts utan att dessa har haft god grund i forskning och internationella jämförelser. Dagens skolpolitik innehåller många symboliska inslag och förslag, såsom att markera i frågorna om betyg eller ordning och reda – men saknar insatser som faktiskt får effekt: att förbättra läraarnas arbetssituation och att ge bättre förutsättningar för eleverna att lära sig.

Färre får chansen att läsa vidare

För att möta den allt hårdare konkurrensen på marknader för tjänster och produkter med högt kunskapsinnehåll sätter land efter land upp ambitiösa mål för att öka andelen högskoleutbildade. Detta gäller inte bara de växande ekonomierna i Asien och Sydamerika, utan även EU. Sverige har de senaste åren gått åt motsatt håll. Sedan 2010 har antalet studerande minskat varje år, och prognosen för de kommande åren är fortsatt sjunkande. På två år ska antalet högskoleplatser minska med ca 20 000. När varje EU-land fick ange en ambitionsnivå för andelen högskolestuderande år 2020 fastslog regeringen en nivå som är knappt fyra procentenheter lägre än den nuvarande!

Samtidigt söker fler studenter än någonsin till högre utbildning. Konsekvenserna av detta syns på både kort och lång sikt. Här och nu blir sysselsättningsgraden lägre än vad som varit möjligt och rimligt. För framtiden drabbar det Sveriges framtida konkurrenskraft och tillväxt. Vi kan också se att andelen studenter vars föräldrar har kort utbildning (mindre än tre år på gymnasium eller förgymnasial) minskat sedan den borgerliga regeringen tillträdde.¹³ Den sociala snedrekryteringen ökar med andra ord.

¹³ SCB, Statistiskt meddelande UF 20 SM 1204.

Misslyckad jobbpolitik

Regeringens jobbpolitik har ensidigt fokuserat på att svenska folket ska sänka sina löneanspråk. Det är motivet bakom att urholka försäkringsskyddet för dem som jobbar. Regeringen har varit bra på att betona att fler arbetslösa ska söka fler arbeten – men dålig på att se till att de som söker jobb är rustade för att ta de jobb som finns. Regeringen betraktar näringslivet som ett särintresse och underlåter därför att bedriva en aktiv näringspolitik som banar väg för fler jobb.

Näringslivet är inget särintresse

Sverige har en regering som kallar näringslivet för ett särintresse. Det är en märklig och skadlig inställning av flera skäl. Framför allt för att Sverige är beroende av tillväxt och jobbskapande i det privata näringslivet, för att ge människor större ekonomisk frihet och för att klara dagens och morgondagens välfärd. Men också för att Sverige är ett litet land. Vi har inte råd att låta bli att samarbeta.

Sämre försäkringar för dem som jobbar

Regeringen har ökat kostnaden för medlemskap i arbetslöshetsförsäkringen och sänkt själva ersättningen. A-kassan har blivit både dyr och dålig. Det leder till att människor som har ett jobb känner större tvekan inför att satsa på något nytt, sadla om eller starta eget eftersom skyddsnätet blivit svagare. Det leder också till att köpkraften minskar i de grupper som konsumerar störst andel av sin inkomst – vilket späder på en konjunkturnedgång. Värst drabbas de som arbetar i yrken med störst risk för arbetslöshet.

Regeringens arbetslöshetsavgift innebär att de som löper störst risk att förlora jobbet också ska betala mest för sin försäkring. Det är ingen rimlig politik. En halv miljon människor lämnade a-kassan när avgiften skenade. Det betyder att försörjningsansvaret skiftas över till kommunerna som ansvarar för det ekonomiska bistånd som allt oftare blir den enda utvägen när man drabbas av arbetslöshet. Nu erkänner regeringen att arbetslöshetsavgiften är orimlig – men vägrar att avskaffa den, med hänvisning till arbetsmarknadens parter. Det håller inte. Vi socialdemokrater tycker det är orimligt att en servitris betalar en flera gånger så hög avgift för sin arbetslöshetsförsäkring som en läkare.

En ineffektiv arbetsmarknadspolitik

Antalet utbildningsplatser i den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen är alltfjämt lägre än när regeringen tillträdde – trots att arbetslösheten är högre. Det är inte effektivt. Bristyrkesutbildningar har visat på goda resultat i de utvärderingar som genomförts.

Satsningar på vuxenutbildning och eftergymnasial yrkesutbildning har inte heller på något sätt motsvarat det ökade behovet – vare sig mätt i antal arbetslösa eller utifrån det behov som alltfjämt finns inom näringsliv och offentlig

Fel! Okänt namn på

verksamhet. Vi ser brist på arbetskraft inom många yrkeskategorier. Matchningen mellan utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden fungerar allt sämre. I stället har regeringen satsat på billigare kvantitativa åtgärder som jobb-coacher, gruppövningar för att stärka arbetslösas självkänsla, och inte minst konstlad sysselsättning genom fas 3.

Antalet arbetade timmar måste öka och fler människor ges chansen att komma tillbaka till arbete. Tillgången till rehabilitering för den som är sjuk har stora brister. Riksdagen har på vårt initiativ beslutat att regeringen ska återkomma med förslag som säkerställer att människor som behöver det får rehabiliteringsinsatser för återgång i arbete. Rehabiliteringen ska genomföras i god tid innan de har nått den bortre tidsgränsen för sjukpenning. Regeringen ska återkomma med ett sådant förslag i höstens budgetproposition.

Passivitetlinjen – aktivitetsförbudet

Regeringen har instiftat s.k. jobbgarantier, vilka inte innebär någon garanti för jobb – utan i stället innebär att arbetslösa måste vänta lång tid innan de kan komma i fråga för insatser som leder till jobb. Det är inte tillåtet att snabbt anvisa en arbetslös en bristyrkesutbildning som stärker jobbchanserna. Faktum är att det i praktiken råder ett aktivitetsförbud för ungdomar på Arbetsförmedlingen. Ungdomar måste i dag i allmänhet vänta minst sex månader innan de över huvud taget kan komma i fråga för insatser som leder till jobb. Den arbetssökande som själv tar initiativ och skaffar sig en praktikplats gör fel enligt regeringens regelverk. Det här skapar givetvis frustration både hos arbetssökande och hos arbetsförmedlare som borde få hjälpa människor så snabbt som möjligt men som nu snarare har som främsta uppgift att kontrollera att den arbetslöse sökt tillräckligt många jobb – oavsett om den arbetslöse varit kvalificerad för att över huvud taget komma i fråga för tjänsten som söks.

Detta skapar ständiga moment 22. Trycket på den arbetslöse ökar och den sociala situationen för denne och dennes familj försämras. Samtidigt tvingas den arbetslöse till passivitet i väntan på att bli långtidsarbetslös. När regeringen väl tillåter den arbetslöse att gå en utbildning eller delta i någon annan kvalitativ åtgärd så är utbudet av dessa insatser betydligt mindre och sämre än vad efterfrågan och behovet är.

En ineffektiv skattepolitik

På skattepolitikens område har fokus legat på olika subventioner och breda skattesänkningar. Få jobb har tillkommit ur regeringens åtgärder, och de som ändå har skapats har gjort det till en mycket hög kostnad. Efter snart sju år vid makten har allt fler av regeringens åtgärder kunnat analyseras och studeras av oberoende ekonomer, forskare och institutioner. Kritiken har varit stark och genomgående.

Jobbskatteavdragen – regeringens överlägset mest kostsamma reform – har haft den positiva effekten att människor får mer kvar i plånboken. Det är bra. Däremot har ingen effekt på sysselsättningen kunnat visas. Sänkningen av arbetsgivaravgiften för de ungdomar som redan har arbete har inte lett till att

arbetsgivarna anställt fler ungdomar – ungdomsarbetslösheten har tvärtom ökat. Effekten av sänkningen av restaurangmomsen är ännu omtvistad. Reform efter reform får samma eller liknande omdömen vid oberoende utvärderingar.

Regeringen saknar styrfart

En stor del i Sveriges historiska framgångar och utveckling är vår förmåga att skapa långsiktiga spelregler med en bred förankring hos folkflertalet. Det är något Sverige blivit studerat och beundrat för. Tidigare svenska regeringar, även borgerliga, har i avgörande frågor och politikområden vinnlagt sig om att skapa en stabil politisk majoritet, över blockgränserna där så krävts. Strävan efter dialog och kompromiss, och de kvaliteter som kommer utifrån sådana, har också sträckt sig långt utanför riksdagen. Viktiga samhällsinstitutioner och oberoende myndigheter har behandlats med respekt för sin sakkunskap. Intresseorganisationer har betraktats som nyckelspelare i arbetet med att skapa regler och system som verkligen fungerar till arbetstagares och företagares bästa. I dag betraktar regeringen uttalat allt som särintressen. Oavsett om det gäller försvaret, näringslivet eller fackliga organisationer.

Den bristande insikten om värdet av långsiktigt hållbara och breda överenskommelser, och den bristande förmågan att skapa sådana där insikten ändå funnits, har bidragit till Sveriges nuvarande läge. Ingångna blocköverskridande överenskommelser har brutits, som på energiområdet. Det blocköverskridande beslutet om ny gymnasieskola revs upp redan innan det implementerats, och gymnasieskolan måste nu revideras efter att såväl oppositionen och näringslivet uppmärksammat brister i särskilt yrkesutbildningen. Få nya överenskommelser har förts i mål. Misslyckandet med att föra förhandlingarna kring den s.k. jobbpakten är bara det senaste i raden av exempel på regeringens oförmåga att få gehör för sin politik och att få olika intressen att arbeta tillsammans för Sveriges bästa.

Den borgerliga regeringens klimatpolitik präglas av oklarhet och kortsiktighet. Det är inte bra för näringsliv och konsumenter. Vi behöver en ny klimatpolitik för jobb och välfärd som ger långsiktiga besked som gynnar investeringsviljan. Så snart som möjligt behöver regeringen ta initiativ till en plan för klimatpolitiken i så bred politisk samstämmighet som möjligt.

Fel! Okänt namn på

Andra insatser hade krävts

Världsekonomin kommer att dra Sverige ur lågkonjunkturen. Med en annan politik hade Sverige haft ett bättre utgångsläge inför återhämtningen. Med en jobbskapande näringspolitik, starkare efterfrågestimulanser, insatser för att bekämpa ungdomsarbetslöshet och långtidsarbetslöshet samt framtidsinriktade investeringar i högskolan och skolan skulle Sveriges förutsättningar ha varit starkare.

Jobbskapande näringspolitik

Sverige behöver en ny jobbskapande näringspolitik. Ska jobben bli fler behövs fler entreprenörer och fler företag som anställer och växer. Då krävs ett starkt innovationsklimat, mer av strategisk samverkan och aktiva insatser för att företagen ska växa och nå framgång i den internationella konkurrensen.

I budgeten för 2013 föreslog vi socialdemokrater ett strategiskt samverkansprogram mellan arbetsmarknadens parter, akademien och offentliga beslutsfattare i syfte att effektivisera forskningsinsatser samt riskkapital- och kompetensförsörjning.

Många av framtidens jobb finns där lösningarna på klimatkrisen utvecklas. Vi föreslog ett nytt stöd för att stimulera klimatinnovationer genom bl.a. satsningar på pilotprojekt. På så sätt ges svenska företag möjlighet att pröva ny teknik i full skala.

Vi föreslog ett nationellt innovationsråd under ledning av statsministern, starkt kapitalförsörjning för inkubatorer samt en nationell strategi för innovationsupphandling.

För att fler företagare ska våga anställa lade vi förslag på att andra sjuklöneveckan slopas. Vi föreslog en nyföretagsgaranti där staten delar på risken med banken för företagare med bärkraftiga affärsidéer men utan tillräckliga ekonomiska säkerheter. Vi höjde statens ambitioner för exporten och ökade resurserna till exportfrämjandet så att företagen får bättre förutsättningar att etablera affärskontakter och att ta sig in på nya marknader.

Dessa aktiva näringspolitiska insatser hade skapat fler jobb genom att förbättra förutsättningarna för företagen att växa och anställa.

Efterfrågestimulanser

För att motverka konjunkturedgången hade Sverige behövt stimulera den inhemska efterfrågan. Då gäller det att stärka hushållens ekonomi. Regeringen valde i stället att låna 8 miljarder kronor till en vidlyftig bolagsskattesänkning. Att sänka bolagsskatten är ett ineffektivt sätt att stimulera efterfrågan. Vägen är lång från de stora vinstrika bolagen till enskilda hushålls fickor, och vidare ut i svensk ekonomi.

Socialdemokraterna föreslog i stället en höjning av barnbidraget och underhållsstödet, en större sänkning av skatten för pensionärer, rejäla förbättringarna av våra allmänna försäkringar och kraftigt sänkta avgifter i a-kassan. Det hade stärkt hushållens efterfrågan med mer än 10 miljarder kronor. Sådana stimulanser hade mildrat konjunkturedgången och gett Sverige ett bättre utgångsläge när världsekonomin tar fart.

Figur 25: Efterfrågestimulanser i Socialdemokraternas budgetmotion för 2013

Stimulans	(offentliga finanser, mnkr)
Bättre arbetslöshetsförsäkring	3 400
Bättre försäkring vid sjukdom	1 150
Sänkt avgift för medlemskap i arbetslöshetsförsäkring	2 500
Höj barnbidraget	2 400
Höj underhållsstödet	100
Sänkt pensionärsskatt	1 250
Summa	10 800

Jobb och utbildningsplatser

Sverige står inför två stora utmaningar på arbetsmarknaden: Arbetslösheten har bitit sig fast, med allt fler långtidsarbetslösa. Dessutom har ungdomsarbetslösheten bitit sig fast på en mycket hög nivå omkring 25 procent. För att möta dessa utmaningar föreslogs i det socialdemokratiska budgetalternativet 73 000 nya jobb och utbildningsplatser. Detta hade stärkt matchningen på den svenska arbetsmarknaden och möjliggjort för många arbetslösa att förvärva den kompetens som krävs för att ta de jobb som finns.

Figur 26: Utbildningsplatser i Socialdemokraternas budgetmotion 2013

Förslag	Antal platser
<i>Utbildningskontraktet</i>	
Yrkesvux, komvux och folkhögskola	10 000
<i>Ungdomar ska arbeta eller studera – inte vara arbetslösa</i>	
Yrkesintroduktionsjobb	16 500
Fler möjligheter till särskilt anställningsstöd	3 500
Yrkeshögskola, högskola och universitet	5 000
<i>Avskaffa fas 3</i>	
Yrkesvux och komvux	8 000
Yrkeshögskola, högskola och universitet	4 000
Särskilda anställningsstöd och föreningsjobb	15 600
Intensifierade förmedlingsinsatser	5 000
<i>Stäng rekryteringsgapet</i>	
Bristyrkesutbildning	5 500
Summa	73 100

Fel! Okänt namn på

Vi socialdemokrater kan aldrig acceptera att unga människor fastnar i långvarig arbetslöshet. Ungdomsarbetslösheten måste bräckas. Vi föreslog därför åtgärder som sammantaget skulle innebära att alla unga under 25 år som varit arbetslösa i mer än sex månader antingen ska studera eller arbeta. Våra satsningar på att bräcka ungdomsarbetslösheten hade möjliggjort mer än 35 000 fler riktiga jobb och utbildningsplatser för unga, utöver regeringens förslag.

För att möta långtidsarbetslösheten föreslogs ett avskaffande av regeringens åtgärd fas 3. Över 30 000 arbetslösa är i dag placerade i regeringens arbetsmarknadspolitiska åtgärd fas 3 (numera omdöpt till ”sysselsättningsfasen”). Kravet i fas 3 är att de sysslor som utförs inte skulle ha ägt rum på den ordinarie arbetsmarknaden. Det betyder att deltagarna inte lär sig riktiga jobb – vilket gör att deras chanser att komma vidare i arbetslivet inte stärks. Därför har fas 3 utvecklats till en ändstation på arbetsmarknaden. Enligt Arbetsförmedlingen går endast ungefär 15 procent av dem som deltagit i fas 3 vidare till arbete eller utbildning.

Vi föreslog ett avskaffande av fas 3. Människor ska utföra riktiga jobb för egen försörjning – eller utbilda sig för att kunna hitta det. Personer som trots stora insatser inte kan få arbete på den ordinarie arbetsmarknaden ska ha möjlighet att få anställning med lönesubvention och avtalade villkor.

Därutöver föreslogs resurser för att sluta rekryteringsgapet. Matchningen på arbetsmarknaden fungerar allt sämre, vilket hindrar företagens möjligheter att växa. Här behövs breda satsningar på bristyrkesutbildning som utformas i nära samverkan med näringslivet och andra arbetsgivare, utbyggd yrkesutbildning och satsning på högskolan.

Reformer för 2014

I vår budgetmotion för 2014 kommer vi att lägga fram fyra viktiga reformer: Aktiv näringspolitik, 90-dagarsgarantin, Extratjänster och Mindre klasser.

Regeringen förutser att arbetslösheten stiger nästa år. Då krävs betydande insatser för att bekämpa ungdomsarbetslösheten och att bekämpa det slöseri som långtidsarbetslösheten innebär. Då krävs också en aktiv näringspolitik som ger företagen möjlighet att växa och anställa.

Vi ska under kommande mandatperiod genomföra vårt löfte till Sveriges unga: Ingen ung människa ska vara arbetslös mer än tre månader. Långvarig passivitet för unga människor riskerar att leda till att de aldrig hittar en väg in i arbetslivet. Det har Sverige inte råd med. I höstens budgetmotion kommer vi därför att presentera vårt första steg i 90-dagarsgarantin.

Vi ska också inrätta Extratjänster i välfärden och den ideella sektorn. Arbetslöshet är ett slöseri. Just nu betalar Sverige dyrt för att sysselsätta långtidsarbetslösa i fas 3 med uppgifter som ingen efterfrågar på riktigt. Samtidigt ser vi stora behov av avlastning i välfärden. Återkommande rapporter berättar att städningen är otillräcklig på våra sjukhus, att våra gamla blir sängliggande för länge och inte får komma ut som de önskar. Många anställda berättar att det finns gott om enklare arbetsuppgifter som behöver utföras – som inte blir utförda för att tiden inte räcker till. Det finns brister i välfärden som bör åtgärdas. Vi kommer att inrätta tjänster i offentlig och ideell sektor där vi möter den enskildes behov av att komma in i ett jobb samtidigt som vi stärker kvaliteten.

Vi ska därutöver investera i mindre klasser i skolan. Varje elev ska ges verkliga förutsättningar att nå sin fulla potential i skolan. Då måste stora klasser bli mindre. Mindre klasser möjliggör en högre kvalitet på undervisningen. Det ger mer tid för lärarna med varje enskild elev och möjliggör att varje elev ges stöd i sin utveckling. Studier visar att mindre klasser leder till bättre skolresultat, större chans att börja högskolan och bättre lön och möjligheter till jobb långt senare i livet.

Aktiv näringspolitik – fler och växande företag

Sverige behöver en aktiv politik för fler jobb i nya och växande företag. I budgetmotionen för 2014 kommer vi att föreslå flera insatser för att förbättra förutsättningarna för företagen. Vi vill avskaffa den andra sjuklöneveckan. Nya jobb skapas genom att fler företag kan starta och att fler företag kan växa och anställa. Vi ska förbättra förutsättningarna för de små och medelstora företagen.

Möjligheter till innovation och finansiering ska stärkas, och villkoren för ett aktivt näringsliv i hela landet ska förbättras. Genom att nå nya marknader kan företagen växa. Vi stärker därför exportfrämjandet på tillväxtmarknader, underlättar förstagångsexport och bidrar till bildandet av exportorienterade företagsnätverk. Det är också angeläget med fortsatta satsningar på drift och

Fel! Okänt namn på

underhåll av järnvägen. Det främjar såväl möjligheterna till arbetspendling som exportindustrins godstransporter.

Vi vill utveckla hela landets tillväxtpotential. En sådan politik måste innehålla åtgärder som förbättrade stöd till näringslivsutveckling, fungerande regional kompetensförsörjning, tillgång till offentlig och kommersiell service liksom riskkapital och investeringar i kommunikationer och infrastruktur. Det är av största vikt att regeringen ser till att kapitalet i Inlandsinnovation och Fouriertransform kommer till användning i investeringar. Dagens ordning fungerar inte.

Fler jobb genom innovation

Sverige behöver en sammanhållen och samverkansinriktad innovationspolitik. Våra investeringar i forskning och utveckling behöver i större utsträckning leda till nya varor och tjänster på marknaden. Försörjningen av riskkapital måste effektiviseras och innovationstunga företag inom exempelvis miljöteknik måste få bättre förutsättningar att utvecklas och nå nya tillväxtmarknader.

Vi kommer inför 2014 att föreslå insatser för att förbättra förutsättningarna för innovation och tillväxt. Vi kommer att föreslå ett innovationsråd direkt under statsministern. Till detta ska regionala utvecklingsråd knytas för samverkan kring innovationer, näringspolitik och arbetsmarknadspolitik på regional nivå. Vi vill ge statliga myndigheter i uppdrag att bidra till nya innovationer genom ökad statlig innovationsupphandling.

Vi kommer att sätta innovation i centrum. Det står i kontrast till den nuvarande regeringen som saknar ett samlat helhetsgrepp för den svenska innovationspolitiken. Under 2012 presenterade regeringen sin innovationsstrategi. Den har inte skickats till riksdagen för behandling. Det är ohållbart att regeringen väljer att negligera innovationspolitiken som är en nyckel till att Sverige ska stå starkt i den internationella konkurrensen.

Vi kommer att föreslå att det statliga riskkapitalet används på ett effektivare sätt. Det är allvarligt att 6 av 17 miljarder i de statliga riskkapitalbolagen inte används till stöd för kommersialisering av innovationer. Systemet måste ses över i syfte att effektivisera statligt riskvilligt kapital. Sverige är i stort behov av en politik som kan stödja förutsättningarna att kommersialisera innovationer till produkter, som vi kan sälja på den internationella marknaden.

I budgetmotionen 2014 kommer Socialdemokraterna att föreslå samlade insatser som förbättrar villkoren för innovation och tillväxt.

Utmaningar för fler jobb i små och medelstora företag

Små och medelstora företag har generellt sett svårare att hantera risker än stora företag. Ett litet företag har mindre verksamhet att slå ut fasta kostnader på. Små och medelstora företag har därför ofta svårt att finansiera investeringar och utvecklingskostnader, som i vissa fall även har positiva samhällsekonomiska effekter.

Många företagare upplever i dag bristande ekonomisk trygghet i samband med sjukdom och arbetslöshet. Många väljer också att inte vara med i arbets-

löshetsförsäkringen. Detta beror främst på att rätten till ersättning förutsätter att verksamheten i företaget upphör helt och hållet, då a-kassan inte ska fungera som inkomstutfyllnad. Det är inte ovanligt att en företagare fortsätter att bedriva någon form av verksamhet inom företaget även då detta inte genererar några inkomster och således saknar rätt till ersättning.

Många små och medelstora företag uppger också att de har problem när det gäller finansiering. Det är t.ex. inte ovanligt att banklån nekas med hänvisning till bristen på säkerhet. I spåren av den finansiella krisen upplever många småföretagare att tillgången till lånekapital har försämrats.

Under ett uppbyggnadsskede – och också när verksamheter utvecklas snabbt – är ett företag beroende av att ha tillräckligt med likviditet för att kunna betala sina omkostnader. Brist på likviditet, t.ex. till följd av att fordringar inte betalas i tid, innebär att företaget måste ligga ute med kapital, vilket kan äventyra hela företagets existens.

Många mindre företag uppger också ofta att de har stora problem med att anställa och få tag i rätt kompetens, samtidigt som arbetslösheten växer och ligger på en hög nivå.

I budgetmotionen 2014 kommer Socialdemokraterna att föreslå fler insatser för att bana väg för nya jobb i små och medelstora företag.

Exportstrategi för små och medelstora företag

Världsekonomin drar Sverige ur lågkonjunkturen. Det bygger på att svenska företag kan ta de möjligheter en växande exportmarknad innebär. Det kräver nya insatser. En stark export är avgörande för att skapa fler jobb och högre tillväxt. Att förbättra små och medelstora företags förutsättningar att växa genom att nå ut på nya större marknader är en del av en framgångsrik politik för att bekämpa arbetslösheten.

Framtidsutmaningar för svensk export

När världskonjunkturen stärks växer Sveriges exportmarknad. Samtidigt hårdnar konkurrensen. En bestående stark kronkurs är en utmaning för svenska exportföretag. Samtidigt har världshandelsmönstret förändrats. Stora exportmarknadsandelar har lämnat västvärlden och återfinns i de stora tillväxtmarknaderna. Svenska exportföretag som i hög utsträckning är beroende av den europeiska marknaden behöver bli bättre på att nå nya och växande marknader.

Sverige har under de senaste decennierna tappat större marknadsandelar än jämförbara länder. Enligt Svenskt Näringsliv har svenska exportföretag tappat exportmarknadsandelar i tillväxtländerna. En jämförelse från 1990-talet fram till i dag visar att 17 av EU:s 27 medlemsländer har haft bättre exportutveckling i BRIK-länderna jämfört med Sverige.

Regeringen satte 2010 upp målet om att fördubbla exporten på fem år. Inget tyder på att målet kommer att nås. Ambitiösa målsättningar måste följas av verkningsfulla initiativ. Dessa har uteblivit.

Fel! Okänt namn på

Nationell exportstrategi för små och medelstora företag

Utvecklingen för svensk export är alltför viktig för att försummas. Regeringen sätter upp vidlyftiga mål men saknar tillräckliga förslag för att nå resultat. Det behövs en ny nationell strategi för svenskt exportfrämjande.

Strategin bör involvera flera politikområden och innehålla såväl konkreta åtgärder som tydliga delmål och utvärderingspunkter. Åtgärderna bör inriktas på att skapa förutsättningar för fler jobb genom att stärka svenska företags export på tillväxtmarknaderna och öka andelen exporterande svenska företag.

Sverige ska vara världsledande inom hållbar teknik och energieffektivisering. Inom dessa näringar finns betydande tillväxtpotential, och framtida möjligheter till export. Behovet av produkter och tjänster som syftar till att minska utsläpp och effektivisera energianvändningen växer i takt med att världsekonomin växer.

Vi ger här, som ett första steg, förslag på ett antal insatser som bör ingå i denna exportstrategi. Fokus ligger på att stärka de små och medelstora företagens exportmöjligheter. Det är här vi ser att merparten av de nya jobben växer fram. Ytterligare insatser inom ramen för strategin bör tas fram och ske i nära samverkan med näringslivet och fackliga organisationer.

Exportfrämjande på tillväxtmarknader

Sveriges export domineras av ett fåtal stora företag. De 25 största koncernerna står för närmare hälften av den svenska exporten. Dock svarar de små och medelstora företagen för en ökande andel av förädlingsvärdet och av antalet sysselsatta i Sverige. Att främja små och medelstora företags export är viktigt för att öka tillväxten i företag som kan bli framtidens storföretag.

Ett företag som ska ta steget ut på exportmarknaden eller som på olika sätt står i begrepp att utveckla sina internationella affärer kan behöva flera olika typer av stöd. En viktig utgångspunkt är att förenkla för företagen genom att skapa en dörr in till olika typer av rådgivning, information och finansiellt stöd. I dag finns en rad statliga aktörer som på olika sätt arbetar med att stärka företags internationalisering och exportförutsättningar. Det finns anledning att se över hur de olika statliga aktörerna kan samverka ytterligare enligt principen ”en dörr in”.

Vi är beredda att i budgetmotionen 2014 skjuta till ytterligare resurser för exportstöd till de små och medelstora företagen med fokus på de växande marknaderna i Asien, Afrika och Sydamerika.

Subventionerade garantiavgifter för förstagångsexportörer

Kreditrisker tillhör de främsta hindren för etablering för små och medelstora företag på nya marknader. Empiriska studier har visat att exportkrediter är en av de mest framgångsrika metoderna för det offentliga att effektivt främja export.

Fel! Okänt namn på

Exportkreditnämnden (EKN) har i uppdrag att genom garantier för betalning och finansiering erbjuda företagen skydd mot uteblivna betalningar samt möjligheter till bättre finansiering hos bankerna.

Vi vill utveckla EKN:s verksamhet i syfte att ytterligare sänka trösklarna för små och medelstora företag i samband med export genom att pröva möjligheten till subventionerade garantiavgifter för förstagångsexportörer.

Modellen förutsätter att tillvägagångssättet är förenligt med gällande statsstödsregler (EU och OECD) och innebär att EKN behöver tillföras medel över statsbudgeten som kompenserar för uteblivna garantiavgifter.

Vi kommer i budgetmotionen 2014 föreslå en subvention av garantiavgifterna för förstagångsexportörer.

Stöd till exportorienterade företagsnätverk

Exportinvesteringar för företagen är förknippade med behov av såväl finansiellt kapital som humankapital. När en marknad har identifierats krävs ytterligare kompetent kapital för att inträdet på marknaden ska lyckas. Småföretagare vittnar om att just denna fas är förenad med höga kostnader och därmed uppfattas som särskilt riskfylld.

Vi vill pröva en modell, inspirerad av Finland, där små och medelstora företag går samman i ett exportnätverk. Exportnätverken utgörs av företag som förenas av sina ambitioner att träda in på en exportmarknad eller av att deras produkter kompletterar varandra. Företagens produkter ska däremot inte konkurrera. Företagen i nätverket delar i sin tur på en gemensam exportchef lokaliserad på den aktuella marknaden.

Företagsnätverken underlättar handel med länder som efterfrågar stora volymer eller helhetskoncept och där svenska exportföretag var för sig har svårt att konkurrera med andra större internationella företag.

I Finland utgår stöd för att anlita en lokal exportrepresentant. En liknande modell bör prövas i Sverige. Genom modellen ges företag möjlighet att dela på resterande kostnader för en lokalt placerad exportexpert, samtidigt som de tar del av varandras erfarenheter och drar lärdomar av varandras internationaliseringsprocesser.

Vi kommer i budgetmotionen 2014 föreslå ett stöd till bildandet av exportinriktade företagsnätverk.

– 90-dagarsgarantin

Ungdomsarbetslösheten har bitit sig fast kring 25 procent – betydligt högre än i jämförbara länder. Därför är det bekymmersamt att regeringens s.k. jobbpakt gått om intet. Nu behövs nya tag för att ungdomar inte ska fastna i arbetslöshet.

Ungdomsarbetslöshet har långsiktiga negativa effekter. Ungdomar som blir arbetslösa direkt efter gymnasiet har en betydligt större sannolikhet att vara arbetslösa under de följande tio åren än andra. Därför kommer vi under nästa mandatperiod att införa en 90-dagarsgaranti. Den som är ung och utan arbete ska senast efter 90 dagar erbjudas ett riktigt jobb, en utbildning som

Fel! Okänt namn på

leder till jobb eller en kombination av utbildning och jobb som leder vidare till jobb. Den som inte tar detta erbjudande ska inte få någon ersättning.

Vi föreslår också betydande effektiviseringar av de insatser som riktar sig till unga. I dag råder brist på kvalitativa insatser, såsom kompletterande utbildning, spetsutbildning inom bristyrken, och möjlighet till praktik eller anställningar som ger meriter och erfarenheter. I stället råder ett aktivitetsförbud på Arbetsförmedlingen. När åtgärder efter alltför länge sätts in är de ofta av låg kvalitet och syftar mer till att kontrollera den unge arbetslöse än att bistå denne på vägen till jobb eller utbildning.

Ingen ung människa ska vara arbetslös mer än 90 dagar. Det är Socialdemokraternas 90-dagarsgaranti. Redan i budgetmotionen för 2014 ska vi föreslå ett första steg för dess införande.

Utvecklingen på ungas arbetsmarknad

Den svenska ungdomsarbetslösheten har bitit sig fast kring 25 procent och är högre än i jämförbara länder som Danmark, Tyskland, Österrike och Nederländerna. I ett Europa som svikit de unga framstår den svenska regeringen som en av de sämsta i klassen. Över 30 000 unga har i dag varit utan arbete mer än sex månader. Det är tre gånger så många som när regeringen tillträdde. Ingenting talar för att ungdomsarbetslösheten med nuvarande politik kommer att komma ned till de nivåer som rådde vid regeringens tillträde.

Flera årskullar av unga riskerar att inte ta steget in i vuxenlivet på många år – med en svag situation på både bostads- och arbetsmarknaden. Det här påverkar alla.

Den politik regeringen fört har inte fungerat. Sänkningen av arbetsgivaravgifter för unga har dömts ut av regeringens egna experter. Det är ett ineffektivt skatteundantag, eftersom det inriktas mot de unga som redan har jobb – inte dem som saknar det.

I somras annonserade regeringen att man initierat förhandlingar om det man kallade jobbpakten med målet att införa de yrkesintroduktionsjobb som Stefan Löfven under tiden som ordförande i IF Metall arbetade fram. Om regeringen hade gått från ord till handling skulle det ha stärkt ungdomars möjlighet till arbete. Under det följande halvåret fördes förhandlingar mellan regeringen, Svenskt Näringsliv och LO. Regeringen lyckades inte föra dessa förhandlingar i hamn – och den s.k. jobbpakten gick om intet. Det är beklagligt och bekymmersamt.

Under förhandlingarna med arbetsmarknadens parter har regeringen presenterat flera goda förslag, men villkorat dessa med att arbetsmarknadens parter skulle komma överens. Regeringen har talat om att stimulera anställningar inom ungdomsavtal. Vi ser ingen anledning att vänta med att bekämpa ungdomsarbetslösheten.

Unga ska jobba eller studera – inte vara arbetslösa

Vi kommer att sätta stopp för ungdomsarbetslösheten. Vår 90-dagarsgaranti innebär att unga som inte har jobb senast efter 90 dagar ska erbjudas utbildning, praktik, eller ett riktigt jobb inom de ungdomsavtal som slutits. 90-

dagarsgarantin kommer att innehålla tre komponenter: ett utbildningskontrakt för dem som inte avslutat gymnasiet, en tidsgräns för alla unga och en effektivisering av Arbetsförmedlingens insatser för unga.

- ? *Utbildningskontrakt.* Den som saknar gymnasieexamen ska fullfölja gymnasiet. Arbetslösa unga ska snarast erbjudas en utbildningsplan som leder till gymnasieexamen. Det kan handla om heltidsstudier, lärlingsutbildning eller studier som varvas med jobb eller yrkespraktik. Den som inte följer sin utbildningsplan får inte ersättning. Det är vårt utbildningskontrakt för unga som saknar gymnasieutbildning.
- ? *Yrkesintroduktionsjobb och utbildningsplatser.* Alla unga ska senast efter 90 dagar erbjudas jobb, utbildning som leder till jobb eller en kombination av utbildning och jobb. Det kräver att samhället kliver in och bereder vägen för jobb inom de områden där arbetsmarknadens parter slutit yrkesintroduktionsavtal – avtal där unga människor kan arbeta och lära sig yrket samtidigt. Det kräver också att samhället avsätter resurser för att de utbildningsplatser som behövs också finns tillgängliga att söka.
- ? *Effektiva insatser för unga – inget aktivitetsförbud.* Vi vill avskaffa aktivitetsförbudet på Arbetsförmedlingen. Unga arbetslösa som behöver insatser ska kunna få dem från första dagen i arbetslöshet. Dessutom vill vi ändra i de regler som i dag försvårar för unga att få insatser som leder till jobb.

Utbildningskontrakt

Unga arbetslösa utan gymnasieutbildning har en svag situation på arbetsmarknaden. Vi föreslår att ett utbildningskontrakt införs för alla arbetslösa under 25 år som inte fullgjort sina gymnasiestudier. Kontraktet innebär att den arbetslöse snarast anvisas en individuellt utformad plan som leder fram till gymnasieexamen. Den unge ska kunna gå på komvux eller folkhögskola, hos en privat eller en offentlig aktör. Vissa kommer att studera inom exempelvis vuxenutbildning eller folkhögskola på heltid, andra varvar deltidstudier med antingen praktik eller arbete. Utbildningen ska vara ett krav för att få ekonomiskt stöd från samhället.

Fel! Okänt namn på

Figur 27: Arbetslöshet (20–24 år) per utbildningsnivå
Procent

Källa: Eurostat.

Inom ramen för utbildningskontraktet föreslår vi också en modell liknande den som använts i Västerås, som innebär att ungdomar får arbeta halvtid på avtalsenliga villkor samtidigt som man läser in gymnasieexamen.

Yrkesintroduktionsjobb och utbildningsplatser

Matchningen på arbetsmarknaden fungerar allt sämre. Det hindrar företagens möjligheter att växa och ungdomars möjlighet att söka de jobb som efterfrågas. Därför vill vi ge betydligt fler ungdomar bristyrkesutbildningar. Det kommer att handla om såväl yrkesvux som yrkeshögskola och högskola.

Det finns givetvis ungdomar som i grunden har rätt utbildning, men saknar erfarenhet och referenser. Att bara ha den formella utbildning som krävs räcker ibland inte för att komma i fråga för ett jobb. Vi vill därför stärka möjligheten till ett första jobb, för att sedan kunna gå vidare till ett andra. Inom ramen för ingångna avtal föreslår vi att staten stimulerar yrkesintroduktionsjobb för unga.

Där arbetsmarknadens parter är överens om yrkesintroduktionsavtal bör staten kliva in och stödja att jobb för unga skapas. Att som regeringen låtsas att man måste vänta på en uppgörelse där regeringen ingår, den s.k. jobbpakten, när avtal redan föreligger stämmer inte. Yrkesintroduktionsjobb förutsätter centrala kollektivavtal samt lokala överenskommelser mellan fack och arbetsgivare. På detta sätt är det möjligt att kvalitetssäkra utbildningsinnehållet.

En viktig del för att modellen ska bli framgångsrik är att regelverket för yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning öppnas upp så att de som deltar i yrkesintroduktionsjobb kan erbjudas utbildning också inom ramen för denna. Det är också angeläget att insatserna utformas på ett sätt som gör administrationen enkel och att stödet kring handledningen fungerar i företagets vardag.

Detta kommer att underlätta för mindre företag att säkra sin kompetensförsörjning, samtidigt som nya jobb för unga växer fram.

I budgetmotionen 2014 kommer Socialdemokraterna att stötta parternas inrättande av yrkesintroduktionsjobb samt investera i fler platser i yrkesvux, yrkeshögskola och högskola.

Effektiva insatser – inget aktivitetsförbud

Arbetslösa ungdomar som har en ambition att studera eller praktisera för att ta sig ur arbetslöshet kan i dag inte lita på att de får göra det, även om de själva tar initiativet, och inte heller om möjligheterna till en anställning efteråt är dokumenterat goda. Är man placerad i den s.k. jobbgarantin för ungdomar, eller i värsta fall i fas 3, ska man som regel delta i de åtgärder som regeringen beslutat och Arbetsförmedlingen upphandlat. Dessa åtgärder ger litet hopp om bättre jobbchanser. Regler, förordningar och attityder måste därför förändras. Socialdemokraterna har föreslagit omfattande modernisering av Arbetsförmedlingen till en matchningsspecialist. Förslagen innebär bl.a. att vi vill effektivisera arbetsmarknadspolitiken för unga enligt följande principer:

Ta bort aktivitetsförbudet på Arbetsförmedlingen

Dagens ordning för de unga arbetslösa är helt bakvänd. Först ska den arbetslöse i tre månader söka arbeten som man många gånger inte är kvalificerad till och inte har någon realistisk chans att få. Sedan ska man i allmänhet upprepa samma sak i ytterligare tre månader, men med stöd av en coach eller arbetsförmedlare. Först därefter kan man anvisas utbildning eller praktik.

Det logiska vore att vända på detta. Först komplettera befintlig utbildning om så behövs – därefter söka arbete. Vi vill därför göra det möjligt för både Arbetsförmedlingen och den arbetslöse att ta initiativ mycket tidigare än den tidsperiod man tvingas vänta i dag. De unga som behöver bygga på sin kompetens ska kunna göra det från första dagen i arbetslöshet.

Undanröj alla moment 22

I dag finns det flera regler som gör det onödigt svårt för ungdomar att ta de initiativ som skulle leda till arbete och för Arbetsförmedlingen att stödja dem. Att unga inte kan få rätt stöd från första dagen är en sådan regel. Att utbildningar inte får vara längre än några månader är en annan. Att både utbildning och praktik kan bedömas stå i konflikt med att den arbetslöse står ”till arbetsmarknadens förfogande” är en tredje. Det behövs därför en översyn av regelverket för yngre arbetslösa, så att ungdomars initiativ och arbetsförmedlarnas kompetens kan tas till vara och inte hindras av onödiga regler.

Se till att antalet utbildnings- och praktikplatser verkligen motsvarar behovet

Vi vill sätta stopp för ungdomsarbetslösheten. Det är möjligt att genomföra. Det kräver dock att antalet platser som står till förfogande byggs ut och mots-

Fel! Okänt namn på

varar det behov som finns. Därför krävs fler utbildningsplatser, med tyngdpunkten där jobbchanserna är som störst.

I budgetmotionen 2014 kommer vi att föreslå en mer effektiv arbetsförmedling.

Extratjänster

Arbetslöshet är ett slöseri. Just nu betalar Sverige dyrt för att sysselsätta långtidsarbetslösa med uppgifter som ingen efterfrågar på riktigt. Samtidigt ser vi stora behov av avlastning i välfärden. Återkommande rapporter berättar att städningen är otillräcklig på våra sjukhus, att våra gamla blir sängliggande för länge och inte får komma ut som de önskar. Många anställda berättar att det finns gott om enklare arbetsuppgifter som behöver utföras – som inte blir utförda för att tiden inte räcker till.

Långtidsarbetslösheten hämmar framtidsutsikterna för svensk ekonomi. Långvarig arbetslöshet biter sig fast. De som varit arbetslösa länge får ofta stora svårigheter att komma tillbaka – även om ekonomin vänder. Många studier visar hur konjunkturella öknings i arbetslösheten riskerar att leda till permanent högre arbetslöshetsnivåer. Nu krävs insatser för att undvika att arbetslösheten i Sverige permanentar sig på den höga nivå som råder i dag.

Kunnande och kompetens åldras hos den som är arbetslös länge. Att ha varit långtidsarbetslös länge leder också till att arbetsgivare väljer bort eller nedvärderar kompetensen hos den sökande. Risker är stor att självkänsla och ork bryts ned under en lång period i arbetslöshet, vilket ytterligare försämrar möjligheterna att hitta ett nytt arbete.

Sedan regeringen tillträdde har antalet människor som gått utan arbete i mer än två år nästan tredubblats. Den enskilt största insatsen för dessa långtidsarbetslösa är fas 3, som nu kallas sysselsättningsfasen, i den s.k. jobb- och utvecklingsgarantin. I februari 2013 ingick 34 000 personer i fas 3.

I fas 3 ska den arbetssökande sysselsättas hos en anordnare med aktiviteter som liknar arbete men inte får vara riktiga arbetsuppgifter. Inlåsnings-effekten i sysselsättningsfasen är mycket hög. Enligt Arbetsförmedlingens återrapportering 2011 hade endast 15 procent lämnat fas 3 för arbete eller studier.

Fas 3 sammanfattar mycket av det som är fel med den rådande arbetsmarknadspolitiken. De som står längst från arbetsmarknaden och har svårast att få jobb sätts i ineffektiva åtgärder. Fas 3 är ekonomiskt oansvarigt och ett slöseri med människors tid och handlingskraft. Det finns meningsfulla uppgifter i välfärden och i den ideella sektorn som behöver utföras och som skapar värde i samhället. Därför vill vi 2014 investera i extratjänster i välfärden – riktiga jobb med riktig lön där den som jobbar får göra riktig nytta. Vi vill också investera i extratjänster i ideell sektor.

Den ekonomiska forskningen visar också tydligt att ju mer aktivitet för arbetssökande påminner om riktiga arbeten, desto större är sannolikheten att den arbetssökande hittar ett riktigt jobb.¹⁴

Vårt förslag till Extratjänster utgår från följande principer:

- ? Staten ska stå för kostnaden för Extratjänsterna. De som utför Extratjänsterna är de som mycket länge stått utan arbete och som i dag är föremål för sysselsättningsfasen i den s.k. jobb- och utvecklingsgarantin, det som tidigare kallades för fas 3.
- ? Arbetsuppgifterna ska höja kvaliteten i välfärden eller ideell sektor och får inte användas för att ersätta ordinarie personal.
- ? Parterna ska sluta avtal om Extratjänsterna och lön ska utgå enligt kollektivavtal.
- ? Tjänsterna bör vanligtvis kombineras med utbildning för att ytterligare stärka individens framtida möjligheter på arbetsmarknaden. Att använda en dag i veckan till utbildning kan vara en bra modell men både större och mindre andel utbildning bör vara möjligt utifrån individuella behov.
- ? Antalet extratjänster som en arbetsgivare kan få stöd för ska stå i proportion till den ordinarie arbetsstyrkan.

Arbetslöshet är ett slöseri, och dagens insatser leder inte vidare till jobb. Samtidigt behöver vi höja kvaliteten i välfärden. Vi tar med Extratjänster sikte på att samtidigt bryta långtidsarbetslösheten, att stärka kvaliteten i vården och omsorgen och att stärka den ideella sektorn.

I budgetmotionen 2014 föreslår Socialdemokraterna Extratjänster i välfärden och i ideell sektor.

Mindre klasser

Varje elev ska ges verkliga förutsättningar att nå sin fulla potential i skolan. Då måste stora klasser bli mindre. Mindre klasser möjliggör en högre kvalitet på undervisningen. Det ger mer tid för lärarna med varje enskild elev och möjliggör att varje elev ges stöd i sin utveckling. Elever som har svårigheter i skolan ska tidigt och kraftfullt ges stöd. Det krävs för att höja resultaten i skolan. Det är emellertid inte effektivt att minska klasstorleken i redan små klasser.

STAR-projektet (Tennessee Student/Teacher Achievement Ratio) är ett fältexperiment som genomfördes i Tennessee under slutet av 1980-talet, och som av har karaktäriserats som "... the most famous educational experiment conducted to date". I experimentet jämförde man små klasser (mellan 13 och 17 elever), normalstora klasser (mellan 22 och 25 elever), och normalstora klasser med en assisterande lärare.

¹⁴ Se bl.a. bilaga 1 Långtidsutredningen och IFAU-rapport 2011:7 av Anders Forslund och Johan Wikström.

Fel! Okänt namn på

Eleverna fördelades slumpmässigt över de olika klasstyperna, och varje år fördelades lärarna slumpmässigt över de olika klasserna. Experimentet hade longitudinell uppläggning och började när eleverna gick i första klass eller i förskolans sista år och pågick till slutet av årskurs 3. Flera uppföljningsundersökningar har också genomförts vid senare tidpunkter.

Resultaten från STAR visar att elever i små klasser hade bättre inlämningsresultat än i normalstora klasser.

På grundval av denna och andra internationella och svenska studier konstaterar Skolverket att klasstorlek har betydelse för elevernas resultat. Undersökningarna visar att effekterna ofta varierar – beroende på elevernas ålder och bakgrund. Effekter av klasstorlek kan i första hand observeras för årskurserna 1–6.

En ny studie från IFAU visar att klasstorlek har så stora effekter på elevens lärande att det påverkar elevernas lön senare i livet och att löneeffekterna är tillräckligt stora för att intäkterna ska överstiga de direkta kostnaderna av klasstorleksminskningen. IFAU finner att mindre klasser bidrar till bättre provresultat, större sannolikhet att fortsätta på högskolan, bättre lön senare i livet och bättre möjligheter att hitta jobb. Därför presenterade vi i budgetmotionen för 2013 ett första steg för att minska klasstorleken. Denna inriktning ligger fast. Vi kommer vi att investera i mindre klasser. Mindre klasser förbättrar också lärarnas arbetsmiljö.

I budgetmotionen för 2014 kommer vi att investera för att minska klasstorlekarna så att lärarna får tid att ge varje elev stöd i sin utveckling.

Alternativ vårändringsbudget 2013

Inför yrkesintroduktionsjobb redan nu

Det behövs fler vägar in på arbetsmarknaden för unga. I dag har även ungdomar med fullgjord gymnasieutbildning, och också eftergymnasial utbildning svårt att hitta sin första riktiga anställning. Övergången från utbildning till arbetsliv fungerar dåligt.

Många arbetsgivare letar efter rätt arbetskraft samtidigt som det finns många arbetslösa ungdomar som inte har rätt kunskaper eller tillräckligt med praktisk erfarenhet. Det behövs pragmatiska nya modeller för att ge unga den kompetens som arbetsgivarna efterfrågar.

I många branscher är parterna villiga att ta på sig ansvaret för att ge ungdomar yrkesintroduktion och lärande på arbetsplatsen. Arbetsgivarna kan trygga sitt behov av personal och ungdomarna får den kompetens som krävs för ett fast jobb. Staten behöver engagera sig och satsa resurser för att underlätta för arbetsmarknadens parter i den här processen.

Den borgerliga regeringen lyckades inte driva en central överenskommelse (den s.k. jobbpakten) om yrkesintroduktionsjobb i hamn. Det beklagar vi. Vi anser att staten bör stödja jobb för unga som utvecklas inom ramen för överenskommelser mellan arbetsmarknadens parter. Detta ligger väl i linje med de lösningar som Stefan Löfven var med och utvecklade som ordförande för IF Metall.

I budgetmotionen för 2013 föreslog vi kraftfulla stimulanser av yrkesintroduktionsjobb. Regeringen valde att förhålla, med hänvisning till samtalen mellan arbetsmarknadens parter. De gick om intet. I vårpropositionen hade regeringen chansen att kliva in och stimulera yrkesintroduktionsjobb brett. De valde att förhålla.

Vi är kritiska till att regeringen av taktiska skäl förhåller frågan till valåret. Sveriges ungdomar kan inte vänta. Ungdomsarbetslösheten och arbetsgivarnas svårigheter att rekrytera är allvarliga. Staten behöver engagera sig redan i år. Vi föreslår att statens bidrag till parternas arbete inleds redan från halvårsskiftet 2013 inom de områden där parterna redan ingått avtal om detta. De offentliga insatserna ska inrikta sig mot de ungdomar som varit arbetslösa länge.

Staten ska ta ett ansvar för finansieringen av utbildningsinsatserna inom yrkesintroduktionsjobb i det privata näringslivet. Stödet kan gälla kostnader och ansvar för praktisk handledning, utbildningsinsatser och andra merkostnader som följer av att den unge kvalificerar sig inom yrket.

Om de stimulanser vi föreslår för att bistå parterna i arbetet med att skapa förutsättningar för att driva fram nya jobb till de unga inte räcker till, står vi beredda att öka det offentliga engagemanget för att fler jobb ska skapas.

Inom kommuner och landsting kan staten stå för hela lönekostnaden i vårt förslag. Yrkesintroduktionsjobben förutsätter centrala kollektivavtal samt lokala överenskommelser mellan fack och arbetsgivare. På detta sätt är det

Fel! Okänt namn på

möjligt att kvalitetssäkra utbildningsinnehållet för att underlätta generationsväxlingen.

En viktig del för att modellen ska bli framgångsrik är att regelverket för yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning öppnas upp så att de som deltar i yrkesintroduktionsjobb kan erbjudas utbildning också inom ramen för denna. Det är också angeläget att insatserna utformas på ett sätt som gör administrationen enkel och att stödet kring handledningen fungerar i företagets vardag. Detta kommer att underlätta för mindre företag att säkra sin kompetensförsörjning, samtidigt som nya jobb för unga växer fram.

Vi stöttar parternas inrättande av 10 000 nya yrkesintroduktionsjobb till slutet av 2013. I kommuner och landsting utgår ett stöd upp till hela lönekostnaden för arbete 75 procent till avtalsenlig lön samt ett handledningsstöd. I det privata näringslivet utgår ett stöd motsvarande 10 000 kronor i månaden för en heltidsanställning. Stödet utgår till arbetsgivare som anställer en ung människa som varit arbetslös sex månader inom ramen för ett yrkesintroduktionsavtal.

Kostnaden för offentlig sektor för detta förslag är 400 miljoner kronor 2013.

Obligatorisk sommarskola

Fler än 12 000 elever lämnar grundskolan utan behörighet för att komma in på något av gymnasieskolans nationella program. Detta är ett misslyckande för samhället och ett svek mot dessa ungdomar. Vi har en skyldighet att se till att varje elev får reella möjligheter till fullständiga betyg. På samma sätt har eleverna själva en skyldighet att ta vara på de möjligheter som ges.

Sommarlovet är ungefär tio veckor långt. Vi vill använda dessa veckor klokt. Idealet är att inga elever ska behöva gå i skolan på sommaren. Men för de elever som lämnar eller riskerar att lämna grundskolan utan fullständiga betyg ska en del av sommarlovet ägnas åt att lära sig det man inte lärt sig under året. De ska få mer undervisningstid med professionella lärare.

Den utökade undervisningstiden under sommaren ska enligt det förslag som vi presenterade i budgetmotionen gälla elever i årskurserna 6–9. Dessa elever ska ges utökad undervisningstid om upp till 20 dagar under sommaren. Skolplikten omfattar alltså, med vårt förslag från budgetmotionen, delar av sommarlovet.

Här och nu är det viktigaste att de elever som går ut nionde klass utan behörighet kompletterar sina betyg. Därför riktar vi insatsen i vårbudgeten 2013 till niondeklassarna.

Vi vill investera 65 miljoner kronor 2013 för att förlänga skolplikten under sommaren för de niondeklassare som inte nått behörighet under vårterminen.

Sommargymnasium på folkhögskola

Folkhögskolorna ger människor möjlighet att ta en examen motsvarande en gymnasieexamen och är för många en framgångsrik väg tillbaka till arbete eller högre utbildning. Folkhögskolorna fyller en viktig roll i ett Sverige där andelen arbetslösa ungdomar är bland de högsta i Europa. Folkhögskolan är ett viktigt verktyg för att knäcka ungdomsarbetslösheten.

Vi vill ge fler ungdomar som inte avslutat läsårets kurser möjligheten att avsluta sina studier på en folkhögskola under sommaren. Det är angeläget att andelen ungdomar som avslutar gymnasiet ökar – och folkhögskolan erbjuder en bra studiemiljö för detta. Denna satsning ska särskilt rikta sig till de ungdomar som just gått ut gymnasiet utan fullständiga betyg. Även den utbyggnad av vuxenutbildningen som regeringen föreslår i vårpropositionen bör ha denna inriktning.

Vi vill investera 25 miljoner kronor redan i år för att ge fler ungdomar möjlighet att avsluta sina studier på folkhögskola under sommaren, med start 2013.

Naturvetenskapligt/tekniskt basår sommaren 2013

Vi har ett stort rekryteringsgap på svensk arbetsmarknad. En stor andel av de rekryteringar som inleds misslyckas, eftersom de sökande inte har tillräckliga kvalifikationer för tjänsten. Rekryteringsgapet kommer att växa inom en rad sektorer om inte fler studerande rekryteras till utbildningar som leder till jobb inom dessa sektorer.

Enligt SCB:s beräkningar kommer det år 2030 vara brist på ca 30 000 ingenjörsutbildade, främst högskole- och gymnasieingenjörer. För att öka tillgången behöver antalet studenter på högskoleingenjörsutbildningen mer än fördubblas fr.o.m. år 2013/14. Det råder också stor brist på biomedicinska analytiker, receptarier samt grundskollärare och gymnasielärare med ämneskompetens inom matematik och naturvetenskap.

För att vara behörig till dessa högskoleutbildningar krävs att man har kompetens som motsvarar att man gått på det naturvetenskapliga och/eller tekniska programmet på gymnasiet. För att få denna kompetens kan man läsa naturvetenskapligt/tekniskt basår på högskola och universitet.

Basårsutbildning är en förutbildning om maximalt ett år som ger särskild behörighet till vissa högskoleutbildningar. När studenter antas till basåret antas de samtidigt till den högskoleutbildning som basåret ska ge särskild behörighet till. Läsåret 2010/11 studerade 5 640 personer på basår.

Vi vill investera i fler basårsplatser så att fler får rätt behörighet och förlägga basårsstudierna med början redan i sommar – så att studenterna snabbast möjligt kan slutföra sitt basår och gå vidare till en högskoleutbildning. Såväl gymnasister som tar studenten i vår, högskolestudenter som vill byta studieinriktning och yrkesverksamma som önskar skola om sig ska kunna söka till basåret.

Fel! Okänt namn på

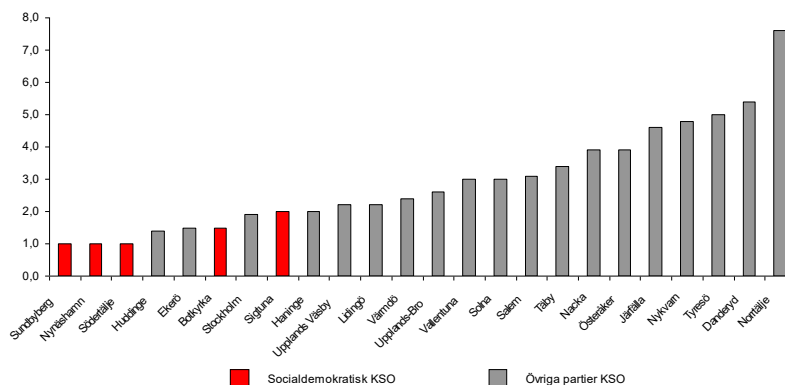
Vi föreslår att de lärosäten som erbjuder naturvetenskapligt/tekniskt basår ska tilldelas 50 miljoner kronor för att utöka andelen studerande på basåret och för att påbörja basåret sommaren 2013.

Sommarjobb

Ett sommarjobb är ofta ungdomars första kontakt med arbetslivet. Genom sommarjobb får ungdomar lära sig vilka krav som ställs på en arbetsplats, de får praktisk arbetslivserfarenhet och referenser för sitt framtida jobbsökande.

Figur 28: Erbjudna sommarjobb, kommuner i Stockholms län

Antal sökande per jobb

Källa: Undersökning i DN, egen analys.

Flera kommuner genomför särskilda insatser för att erbjuda ungdomar sommarjobb. Ett exempel är Nynäshamn. Ett sommarjobb är för många ungdomar ett första steg in på arbetsmarknaden. Ett jobb på sommaren är en möjlighet att knyta kontakter och samla erfarenhet inför framtida jobbsökande. Det är angeläget att fler unga som anstränger sig för att hitta ett jobb får möjlighet att jobba på sommaren.

Vi föreslår att de kommuner som erbjuder större möjligheter till sommarjobb för ungdomar som anstränger sig och söker jobb ska beviljas ett särskilt stimulansbidrag. För detta syfte avsätter vi 100 miljoner kronor 2013. Stimulansbidrag utgår till de kommuner som erbjuder väsentligt bättre möjligheter till sommarjobb än genomsnittet bland svenska kommuner.

Finansiering

Vi anser att det är viktigt att sätta igång insatser för jobb och utbildning här och nu. Det kräver att vi prioriterar inom statens utgifter. Vi föreslår att ett antal av regeringens insatser som bedöms vara ineffektiva eller lågprioriterade avvecklas eller trappas ned.

Fel! Okänt namn på

I vårpropositionen avräknas från biståndet medel som går till flyktingmottagandet. För att finansiera detta görs omfördelningar inom biståndsramen. De förändringar som görs bör tydligt framgå i förslaget till riksdagen, som annars inte har ett fullgott beslutsunderlag.

Vi vill prioritera obligatorisk sommarskola för niondeklassare, att stimulera sommarjobb för ungdomar, möjligheter till sommarymnasium på folkhögskola och möjligheten att påbörja tekniskt basår redan i sommar. Vi vill också påbörja stimulansen av yrkesintroduktionsjobb redan i år. Därför föreslår vi följande besparingar eller omdispositioner:

Avveckla ettårsgymnasiet. Vi är emot regeringens idé om ettårsgymnasium. Därför avvecklar vi stödet till att utveckla ettåriga gymnasieutbildningar. Detta stärker offentliga finanser med 30 miljoner kronor 2013.

Avveckla Urban 15. Vi avvecklar regeringens urbana prestationsbidrag. Detta finansierar vårt initiativ med obligatorisk sommarskola för niondeklassare. Detta stärker offentliga finanser med 95 miljoner kronor 2013.

Trappa ned "Skogsriket". Vi vill avveckla projektet Skogsriket – dock ej rådgivningsverksamheten. Vi har andra förslag för att stärka miljöarbetet i skogsbruket. Detta stärker offentliga finanser med 30 miljoner kronor 2013.

Trappa ned "Matlandet". Vi vill trappa ned de delar av Matlandet Sverige-satsningen som enligt regeringens egen utvärdering har låg måluppfyllelse. Det handlar om mer PR-betonade projekt. Detta stärker offentliga finanser med 10 miljoner kronor.

Stoppa anvisningarna till Kulturarvslyftet. Vi stoppar anvisningarna till Kulturarvslyftet – men låter befintliga deltagare avsluta sina insatser. Detta stärker offentliga finanser med 95 miljoner kronor.

Ändra inriktning på medel till regeringens disposition för att starta yrkesintroduktionsjobb i år. Vi använder de medel regeringen avsatt till sig själva att fördela inom "Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet" samt "Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m." för att finansiera stimulans av yrkesintroduktionsjobb redan i år.

Fel! Okänt namn på

Appendix 1 – Reformers och Finansiering

Förslag	Konsoliderad offentlig sektor, miljoner kronor (avvikelse från regeringen)
Reformer	
Stimulera yrkesintroduktionsjobb 2013	400
Stimulera sommarjobb	100
Sommargymnasium på folkhögskola	25
Obligatorisk sommarskola för niondeklassare	65
Naturvetenskapligt/tekniskt basår på sommaren	50
Summa reformer	640
Finansiering	
Avveckla ettårsgymnasiet	30
Avveckla Urban 15	95
Trappa ned "Skogsriket"	30
Trappa ned "Matlandet"	10
Stoppa anvisningarna till Kulturarvslyftet	95
Ändrad inriktning på medel till regeringens disposition	400
Summa finansiering	660
Netto, offentlig sektor	+20

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 29 april 2013

Mikael Damberg (S)

Hans Hoff (S)

Agneta Gille (S)

Fredrik Olovsson (S)

Jennie Nilsson (S)

Veronica Palm (S)

Peter Hultqvist (S)

Lena Hallengren (S)

Matilda Ernkrans (S)

Marie Granlund (S)

Leif Jakobsson (S)

Ibrahim Baylan (S)

Berit Högman (S)

Eva Sonidsson (S)

Björn von Sydow (S)

Morgan Johansson (S)

Urban Ahlin (S)

Tomas Eneroth (S)

Anders Ygeman (S)

Ylva Johansson (S)

Karin Åström (S)

Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S)